

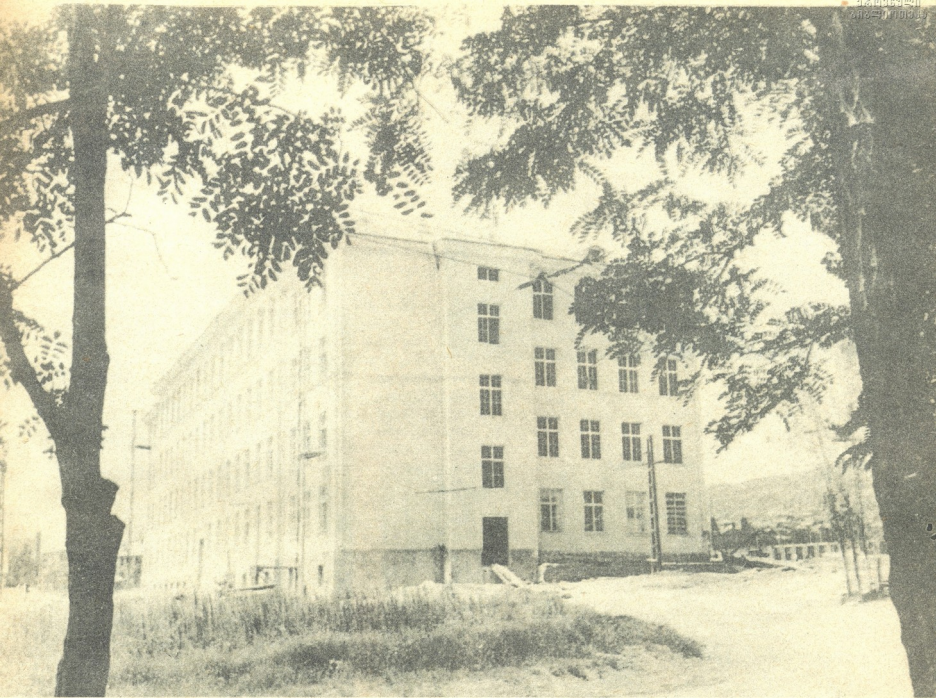
643 /
1961/3

საქართველოს
ქალი № 9 სექტემბერი 1961 წ.

მაიორი ვიკტორ ტიტოვი—მეორე საბჭოთა კოსმონავტი. მან საბჭოთა კოსმოსური თანამგზავრი სოვალდით—„აღმოსავლეთი—2“ 17-ჯერ და მეტჯერ შემოღობრინა დედამიწას და გადალახა 700.000 კილომეტრზე მეტი მანძილი, რაც თითქმის ორჯერ აღემატება მანძილს დედამიწიდან მთვარემდე.

სკოლის ეს ახალი შენობა ქ. თბილისის ორჯონიძის რაიონში, საბურთალოს ტერიტორიაზე ააგეს. ბავშვები წელს პირველად შეაღებენ მის კარებს.

4158

საქართველოს № 9 სექცია 1961 წ.

ქალი

ჩვენი საბჭოთა მეურნეობის მუშაკები სისხარულია და მულერაბით გავეცანით შობილიური კომუნისტური პარტიის პროგრამის პროექტს. სისხარული — იმიტომ, რომ ასე რეალური, ასე ახლოებით გახდა კაცობრიობის სანუკვარი ოცნება — კომუნისში, და მულერაბით, რადგან ახალი ცხოვრების შენების საქმეში პარტიამ ჩვენ, სოფლის მეურნეობის მუშაკებს დიდი და საპატიო ამოცანა დაგვავისრა.

„მძღავრ მრეწველობისთან ერთად, აყვავებული, ყოველმხრივ განვითარებული და მაღალპროდუქტიული სოფლის მეურნეობის შექმნა კომუნისში აშენების აუცილებელი პირობაა.“ — ნათქვამია პროექტში. და ვინ უნდა შექმნას ასეთი მეურნეობა თუ არა ჩვენ — საბჭოთა მეურნეობის მუშაკებმა. ჩვენი მეურნეობის მუშაკთა სახელით მე მსურს პირობა მიეცე პარტიას — დღევანდელი დღე იქნება დასაბამი ჩვენს მუშაობაში ახალი დიდი წარმატებებისა.

მანარა რონიზოვილი.

ავქალის მერქვევების საბჭოთა მურნეობის უბნის აგრონომი.

როცა ეცნობით შობილიური კომუნისტური პარტიის პროგრამისა და წესდების პროექტებს, ერთის მხრივ თვალწინ გადაგეშლებათ ის ბრწყინვალე პერსპექტივები, რომელსაც ჩვენი ზვალინდელი დღე გვეპირდება, ხოლო მეორეს მხრივ, ნათლად ხედვით იმ გაზრდილ მოთხოვნებს, რომელსაც პარტია უყენებს კომუნისტებს, მიუღ საბჭოთა ხალხს, რომლებმაც სინამდვილედ უნდა აქციონ პარტიის III პროგრამა — კომუნისტური სასოფადლოების აშენების პროგრამა.

ამიტომ გასაგებია ის დიდი ინტერესი, რომლითაც კომუნისტები, თვითელი შრომელი ეცნობიან პროგრამისა და წესდების პროექტებს, რძმად სწავლობენ მის თვითვულ დებულებას, რომ შემდეგ ხორცი შეასან მას.

ჩვენ კარგად გვეხმის, რომ პროგრამის პროექტში შემუშავებული ღონისძიებანი ხელს შეუწყობენ აგრეთვე თვით პარტიის იდეური და ორგანიზაციული სიმტკიცის განვითარებას, პარტიული რიგების ერთიანობის და კოლექტიური ხელმძღვანელობის პრინციპის ნორმების დაცვას, შინაპარტიული დემოკრატიის ყოველმხრივ გამლას და ამ საფუძველზე ყველა პარტიული ძალის აქტივისაციას, სახლთა ფართო მასებთან პარტიის კავშირის შემდგომ განმტკიცებას.

მთერა სალუაჰაძი,

საქარეულის კ. თაბლისი ორგანიზაციის კალნინის რაიონის მღვანე.

— საბჭოთა დამანიების ახლანდელი თაობა იცხოვრებს კომუნისში ეპოქაში — საზეიმო დაპირებას გადაძვებს ჩვენი შობილიური პარტია.

ათასეულ წლობით ნაოცნებარი სასოფადოება ჩვენ გადაგვიშლის თავის უხე კალთას.

მაგრამ ამ სასოფადოებამდე მისასვლელ გზაზე ჩვენ უნდა აღვმართოთ ახალი, ჭერ არანასული შრომითი წარმატებების ნიშანსეიტები — ამას გვაჯალბებს ჩვენ პარტია.

და ჩვენც, ახლა ისე, როგორც აროდეს, მზად ვართ ამ დავალების შესასრულებლად.

ჩვენ სინდვლების არ გვეშინია, რადგან მოვლდვამს გმირული შემართება ჩვენი პაპებისა და მამებისა, რადგან ბევრი სისხლი დაიღვარა ჩვენი თვალუწვდენელი სამშობლოს მიწა-წყალზე, რათა ჩვენ ამ ცხოვრებით გვეცხოვრა. ახლა — როცა უკვე ვხედავთ კომუნისში კარიბჭეს, ახლა — მის მისადგომებთან მე მიინდა გადადახო ჩემს მეგობრებს, ჩემს უცნობ ამხანაგებს: სწორება გმირებზე, დღეს და ძმებო! ჩვენ ხომ მსოფლიო შემოგვექმნის. სირცხვილია გმირების ეპოქაში ნაბოლარობა.

ივოლდა შარბაზოვილი,

თბილისის სართავ-სატრიკოტაჟო კომბინატის მხვეველი.

ჩვენ ვინ ვართ

საქართველო
საბჭოთაო

ჩემმა თაობამ ბრძოლებითა და შრომით აღსავსე მძიმე ვაზ განვიტო და ამ ვაზს მანათობელ შუქურასავით გვიანთებდა კომუნისტები. ჩვენ გვეუბნება, რომ ის გაიმარჯვებდა და ძალ-ღონის არ ვიმურებდით დიდი მომავლის საშენებლად.

და, აი, დღეს ეს მომავალი ისე ახლავს!
ახლა მეტი შრომით თავდადება საჭირო, გვითხრა პარტიამ და მე შევნატრი იმათ, ვინც თავისი ხელით შეაღებს მომავლის კარებს, მე შევნატრი ახალგაზრდებს, რომელთაც წილად ხვდათ ბედნიერება უკანასკნელი აგურები მიიტანონ კომუნისტების სარაზმებზე.

მე პენსიონერი ვარ, სამტრია სახელმწიფომ მომცა დასვენების უფლება, მაგრამ გული არ ისვენებს!
მე არ შემიძლია ვიცხოვრო შრომის გარეშე და ამიტომ ახლაც ვასრულებ სხვადასხვა სახის საზოგადოებრივ და პარტიულ დავალებებს.

ფაოლოსია ბაჰაუზია,
პეტროპოლისი პენსიონერი.

დიად ისტორიულ დოკუმენტს — საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის პროგრამის პროექტს — დიდი მოწონებითა და აღფრთოვანებით გამოეხმაურა ყველა საბჭოთა ადამიანი, მთელი მოწინავე კაცობრიობა.

კომუნისტურმა პარტიამ ფართოდ შეადო მომავლის კარი და დაგვანახა ახალი ცხოვრება — წინათ ზღაპრული, ახლა — ახლობელი და ხელშესახები.

ეს ის ცხოვრებაა, რომელზეც ჩვენ ვფიქრობდით და ვოცნებობდით, რომლის გულისთვის თავი დასდო არა ერთმა და ორმა თაობამ, რომლის კედლები ჩვენ აგვავდა მუშუყვნებლივ, ოფლით და სისხლით.

— ჩვენ გვაკისრია ისტორიული მისია: დედამწიწე დაეამკვიდროთ მშვიდობა, შრომა, თავისუფლება, ხალხთა თანასწორობა და ბედნიერება, — საქვეყნოდ აცხადებს ჩვენი მშობლიური პარტია და განსახილველად გვაწვდის ჯერ არნახულ, უკეთილშობილეს მანიფესტს

— ძალ-ღონეს არ დავიშურებთ პარტიის ამ დიად მიზანდასახულებათა შესასრულებლად!

აღფრთოვანებით აცხადებენ საბჭოთა ადამიანები ჩვენი დიდი საშობლოს ყველა კუთხეში.

— ჩვენ ვიწონებთ! — ასე ამბობენ ჩვენი რესპუბლიკის ქალები — მუშები, კომუნისტები, მეცნიერები, პარტიული და საბჭოთა აპარატის მუშაკები, დიასახლისები.

ყველა ზეგნის აქვს თავისი საყვარელი ზღაპარი. ჩემს უფროს ბავშვებს განსაკუთრებით ერთი უყვარდათ. ამ ზღაპარს მე მათ ძილის წინ ვუამბობდი, ასე — თექვსმეტ-ჩვიდმეტი წლის წინათ. ეს იყო ზღაპარი ისეთ ქალაქზე, რომლის ქუჩები სავსეა მხიარული ადამიანებით, მზესზე მოლაპლაჟე მონატრული ტრამვაებით და პატარა, კოხტა ავტობუსებით, რომლებშიც უბილითოდ სხდებიან ლამაზად ჩაცმული გოგონები და ბიჭები, თავაზიანი მძღოლები ბავშვებს უფასოდ ურიგებენ გემრიელ ნაყინს და სოავაზობენ ოქროსფერ ქალაღღში გახვეულ კანდიტებს.

ამ ზღაპარს ვუყვებოდი ჩემს შვილებს მამინ, როცა ომი ბოთქობდა, საღამოს, როცა შუქი არ იყო, ნაფთი არ კმარადა და დაბნელებისთანავე ვაწვუნდი ლოგინში.

ომი დამთავრდა, გაიარა ომის შემდგომმა მძიმე წლებმა. და ჩემი უმცროსი შვილები ისეთი გულსისუფრო აღარ უსმენდნენ ამბავს იმ ზღაპრული ქალაქის შესახებ. იპეტაკო, რომ ისინი ახლა უზღაბროდაც გამდნენ ნაყინსა და ტკბილ ფუნთუშის.

უფროსებმა კი ეს ზღაპარი დიამახსოვრეს. ეს ზღაპარი მეც გამახსენდა, როცა ახას წინათ რადიოში ჩვენი მშობლიური კომუნისტური პარტიის პროგრამის პროექტს ვესმენდი.

„თვითელი ბავშვისათვის ბედნიერი ბავშვობის უზრუნველყოფა კომუნისტური საზოგადოების მშენებლობის ერთ-ერთი ყველაზე დიდმნიშვნელოვანი და კეთილშობილური ამოცანაა.“ — ნათქვამია პროგრამის პროექტში და ჩამოთვლილია

ის ღონისძიებები, რომლებსაც გაატარებს ხელისუფლება ბავშვთა ყოვანცხოვრების პირობების გასაუმჯობესებლად: უფასო ბაგა-ბაღები, პიონერ ბანაკები და დასასვენებელი სახლები, უფასო სკოლა-ინტერნატები, უფასო ცხელი საუზმე და სადილები, უფასო სასკოლო ტრანსპორტი და სახელმძღვანელოები...

ეს მომავალი არც ისე შორია. მას პოესწრებიან ჩემი ცხრა შვილის შვილები. და მე რა შეტქმის მადლობის მეტი იმით მიმათ, ვინც ზღაპრულ ქალაქს არაყვირიდან გადმოიტანს აქ, ჩვენთან, ჩვენს ყოველდღიურ სინამდვილეში?...

ზაირა ბაჰაუზია, მრავალშვილიანი დედა.

თხანი ზაფხულის პიყვას

— დილით ადრე ის ყვავილებს რწყავდა. განსაკუთრებით სახლის წინ, ერთ ბუჩქს უსხამდა ბლომად წყალს.

— ვეღობის ეს ვარდის ბუჩქი დიდხანს ვაცოცლო, — სთქვა და სადღაც შორს გაიჭიბა, — დღეებამის დარტყულია, ჩამოდივარ გინებზე და... თითქოს დედა შესალმებია.

დროს მართლაც დაუმწვევია ვარდის ბუჩქისათვის თავისი კვალთ. შტოები დაქრქვია, ფოთლები და ყვავილები ოდნავ შემოძარცვია.

გაზაფხულია, მათი. მუნ კი რად გაქრცილხარ მისის ვარდი? მოსუდიდ განა? ტყუილად დღეობისა თაჲ. ვიდრე მასწავლებელი ნინო ყახანიშვილი თავს დაჯტარიალებს, ასე ადივლიად ვერ წაუვებელი ნინო ვისაც სკოლა და მუშევარი უყვარს, მას არ შეიძლება ყვავილები არ უყვარდეს და ხარობდეს ნინო მასწავლებლის ზადნი — იახანდნი, ვარდნი, ზაზახდნი. თამაში „მოცხობი“ აიგანა შემოხვევია, ლამის დაკეთიხებად შემტანდლის მინ. ესუმი შეიღობილები და ცქრიალებენ უყვარს ნინო მასწავლებლის ბაქუშები, ყვავილები, ფრინველები. მათთვის უნდამ ღია აქვს სახლამა და გულის აპარი.

სახეები, ახლა ტვენიხათვის ხასარტებლო ადამიანების, ოდესღაც კი თავზე-ხელადებულ, სწოლანზე გულავრტებულ ბავშვების. რამდენი დამე გაუთენება თოთხად მათზე შეტებით. რამდენი დღე ღელს ვადაზინა. სადინო რაბა, სადღელი კი არ გახსენებია. გვიან ხაჯანის, დადილად-დასწავლ მასწავლებლების ძილო-ღობილები ამოუვლია ციყვიმობის მისი ფერდობიდან დამწვეული ადამიანი. სახლის კარზემდე დახვედრის მიხუეი დიდის საყველი: სად დადხარ ახა უნდოდა, თვალები ამოიხადა და შესენ ლოიინში. გვერდზე რჩებოდა დედის საყვედრების. ის კი ისევე სკოლანზე და ისევე ბავშვებზე განარტობდა ფოქის.

— განსაკუთრებით განიწვლიდა მუშაობა, როცა ქალთა და ვაჟთა სკოლები შეიჭრებო. რაც კი ლახუნდებო, ცუღლუტი და თავებია ბიჭები იყენენ, სულ ჩვენ შემოვივარტებო, ეს ბუნებრივია, — იღიბებო ნინო, — კარგი, წესიერი ბავშვები, ანე ერთ სკოლას არ ემტებება სხვისთვის. ერთ წელიწადში ძლიეს შევედიდ მათი მოთხოვა, ბიჭები გვეუბნებოდნენ: — თქვენთანა მერტებზე მინაცა ვსულედავო, იქ სულ გვეტყდნენ: როცა დირექტორის გაკვეთილი ტვეინდა, ჩვენ მისი სახლის სხვენზე ვისხებიდი და ყურტემს ვტყობილი.

ერთი თმაქართილი შავვერტემანი ბიჭი აიგინდებო. ახლა იგი შესანიშნავი მოქალაქეა. კარგი ოჯახი აქვს. მამინ კი რომ ნინო მასწავლებელი არა, სკოლად გარტებებს უპირებდნენ. უყვარს ნინოს მასზე საუბარი, ცისფერი თვალები უფართოდებო, და თითქოს თავის ნაამბობს სურათებში ათილიერტებსო, ისე დასტყვების ერთ წურტლებს:

— ერთხელ ჩემ სადამარტებლო კლასში კბილის ტვეინი ბავშვებს პირის ღრუს უსინჯავდა. იმ თმაქართილ ბიჭთან რომ მივიდა, უცებ დაიხია უკან. თითქოს მოსწავლე კი არა, ვიღაც მოქეიფე დარღინდანი შემოქრიალო კლასში. ბიჭი ნასუამი იყო.

დაიხვა მისი სკოლიდან გარტყვის საკითხი. ძნელია, როცა ადამიანის ბედი ასე ადვილად წყდება. მამინ ნინო მასწავლებელმა აიღო თავის თავზე მისი მურტუნებლობა, „ალბათ სადმე აებურდა სათავე ამ ნაკადულს“. — ფოქრობდა იგი და დაიყო მისი ძებნა, გაყვამ მის გზასა და კვალს.

— ასევე შემთხვევით მარტო არასოდეს არ მიმოქმედილა, — ამბობს ნინო. — ყოველთვის მივლო კოლექტის ვახამდე მუშაობაში. შეგვჩინენ მას ჩემი ყოვლი გოგონები და ბიჭები, მათი მშობლები. მივლო წელიწადი ვსდევო. გაყვებები სად იყო, სად დატყვებოდა და მეც მამინვე იქ გაქრნებოდი. ხან მის მობადარა გაქრნებოდი და ჟიუტად ვეძებდი. მხოლოდ ვეუწურებდი და ვეუწურებდი, ვიდრე თვალს თვალით არ გავსწორებდი. თავს ჩალუნებდა და სახლისაკენ იხანდა პირს. მისწავლე გოგონები მიუსხდებოდნენ და ლტყემს ძალით ასწავლებდნენ. როცავე იყო მივადწვიებო მისა, რომ გაკვეთილების სწავლა დაიყოყ. მამა არ აყვავდა. გაკვეთებით უყვარდა დედა. მე ვისარტებდი ამით, ქართული და რუსული ენის გაკვეთილებზე ბერეს ვსაუბრობდი დედის შესახებ.

ერთხელ ზელი ღლაშვი მივატანე დე ვუთხარი: — არა გრცხვენია? შენი ამხანაგების დედები რომ მიიღან ჩემთან, თვალები მხიარულად უბრწყინავო. დღეებამის თვალების ფერი დღედმე ვერ გამიბრუნებო. მუდამ ცრქმლებითა აქვს სახეს.

გატყობო, რომ დედის საკითხი ჩემთვის, როცავე აღზრდელი მუდამ-გოგონისათვის აქილევების ქუსლი იყო. და ჩვენ მივადწვიებო მისა, რომ წლის ბოლოს, მისი სახლსა და ვაგარის ტყვერებო გამოჩინდნენ თოხინებე. ასე გასინტყე, შევა და შიე შეუთამაბე კი.

ასევე შემთხვევით ბეჭერი აქვს ნინო ყახანიშვილი. ალბათ ამტკობამა, რომ მისი ყოვლითი მოსწავლეების მიერ მასწავლებელ ბარათებში ხშირად ვკითხულობო: „რაც კი ჩემში კარგი რამ არის, ყველაფერი თქვენია“. ვესიხებო კი თქვენ გინაწვებობათო, ვერასოდეს დადიეწყებო.

ამას წინაშე ვართმა ბართამა ააღლდა ძალიან: „ნეტავ, ერთხელ კიდევ მომასწავლებო თქენი დასინდელი გაკვეთილი“.

ზოგჯერ ნამწავრებები ბიჭე გაქრნებებს დროს სთხოვდნენ ჩრევა-დარბეგებს. მასწავლებელს ბატარა, მუდრო ბინაში ცოცხლებო მათი ბავშვური, გულწრფელი სახეები და იგი ყოველთვის მოულობს მათთვის დროს. ეს-მსურებო.

ფიდათი წლის წინათ დასახლდა ნინო ივლიაში, ცივის ძირას, ციყვა-ბიზე. ეს მიდამო მამინ თითქმის უკაცრიელი იყო, სადამოობით ტყვიდან

— ბაბი ნინა (ასე ტყახანს შეიღობილები), „ბიზინა“ გაწლილა, — მოსამა ბავშვის ხმა. მასაც ბატარა სარწყავი დაუტყვია ზელი და ყვავილებს რწყავს.

— რა ფერისაა, მიაკი, იქ „ბიზინა“? — ვეითხება ბებია.

— თოთი და ლახუნა.

— მაღლე აბაბათ ცისფერი, წითელი და ყვითელი გაიბოლებო. „ბიზინა“ მრავალფერი ყვავილია. ეს უნდა დაიხსინო მიაკი. ახლა კი წყალი წაიღე და სინდნი მორწყე. ვაზარდებო, კბილებს დატყვებს, გატახარებო. — და მიდის მიაკი სინდნის მოსარწყავად. ასე იგიან შეიღობილებო ბებიას კვალზე გაჟალა. მფორე შეიღობილი — ზახა ბიჭიე წამიბდვარა მისამ-მარტებო.

მასწავლებელ ნინო ყახანიშვილის დღე მისი ამოსვლასთან ერთად იწყება. ფუნქციონირებს ბაღში და თან მალამოდა განდვადს აიგინს კედელზე ჩამოკიდებულ საათს. შავი ისარი გაუსწორდებო რგას და იგი უცხე სკოლისკენ მიიტყრის.

იქ, სკოლიდან არის მისი სული და გული, სადაც ელიან მისწავლებელი. სადღაც შორს, ვადისფერ ბურჟინია ცხველები ერთი დაუვიწყარი დღე. როცა 17 წლის ქალიშვილი კრძალბი შევლო თვლიანს ორღობასანი მასწავლებლის კარბ. 50 წელი ვივლია მის შემდეგ. რა გრძალია ეს გზა და ხვეული რამდენი ბავშვი ასსოვს; რამდენმა თობამა გაიარა მის ხელში; რამდენი სახელოვანი შეიღობი აუღუარდა სამშობლოს; რამდენი შესანიშნავი დღეა! დრო შეუმჩნელებად, სწრაფად გადის, როცა საყვარელ საქმეს ემსახურებო. ასეთია მისი განიბი. ამ ტრეძილ გზის ხვეულებში მოსახანან

ტურები ჩამოდიოდნენ და მივიღე ღამე გაკვიოდნენ. ქალაქის ამ ნაწილს თელავებელი „ტურის უბანს“ ეძახიან. როგორ გამოვიცალა ირგვლივ ყვე-
ლადგერი, მის მუხობლად ორ-სამ სართულიანი სახლები აშენდა. გაიყვანეს
ვეტერინი, წყალი, მოკირწყვლეს ქუჩა, დასრიალებენ სხვადასხვა მარჯის
მანქანები. საღაა არიან ტურები, უგზო-უკვლოდ გადაიკარგნენ. ასე წა-
ვიდა ცხოვრება წინ, ნინო ფხვდაფხვ მიჰყვება ცხოვრებას; დილობს თა-
ვის მოსწავლეთა შორის არ დარჩეს არც ერთი გინებადასმული, უსაღმო-
უხეხებარო ადამიანი. საღამო რა არის? საქართველოში ხეხები კი ქსალ-
მებიან ერთიმეორეს. კაცმა როგორ არ უნდა იცოდეს ხეხიანი საღამო.
რატომ უნდა იყოს გაბედნილი, თავაჭიბნდელი. ვითომ წერილობრივია ეს
საკითხები? ასე მიჰყვება დაბურღული ძაფითი თქირით ფიჭვის და თუ
თავის ყოფილ მოწავლეთა შორის გამოჩნდება ვინმე ასეთი, დარდი მოაწ-
ვება გულზე, მაგრამ აი წამოვლენ მასწავლებლისკენ ნათელი სახეები, უღი-
მიან, მზარულად ესაღებებიან, ისინი ბეჭენ არიან, ძალიან ბეჭენ.

როცა ნინოს საქართველოს სსრ სკოლის დამსახურებული მასწავლებლის
წოდება მიანიჭეს, ყოველმხრიდან მიჰქაროდნენ მთლიანად ბაბაყვანი.

— თქვენ მეორე ხელფასი უნდა დამინიშოთ, — გაესუმრა წერილების
დამტარებელი, — ამ თვეში მხოლოდ თქვენ გემსახურებთ.
სად, ჩვენი ქვეყნის რომელ კუთხეში არ არიან მისი ყოფილი მოაწ-
ვები. „მოსიყვინ და ღვინინგრადში რომ წავიდე, იცავ ჩემი მოწავლენი
დამხმარებელიან მასხობილადი“. ერთხელ პასპორტისათვის სურათი გადავიღე.
მეორე დღეს ფოტოგრაფთან რომ მივიდა, რამდენიმე სხვადასხვა ზომის
სურათი დახვდა.

— მე რომ ამდენი არ შემიკვებითა, — უთხრა ფოტოგრაფს.
— წაიღეთ, ნინო მასწავლებელი, ჩემს სახსოვრად ტკიოდით, — თავი გა-
მოჰყო ბნელი ოთახიდან მისმა ნაშრომაგარმა.

— არა, გენაცვა, ფული აიღეთ. თორემ სურათებს რომ დახვდავ, ჩემი
თავისაც შემრცხვება, — გაკირვეულდა ნინო.

ასეთია ნინო ყავახიშვილი. ალბათ ამიტომაც, რომ 25 წლის წინ დაწ-
ყვებულ პატარა სახლის მშენებლობა ჯერაც არა აქვს დათავაზებული.

სალი რაა, დიდი დიდი, როცა გაჩაჩაძებდა, წვიმა ჩამოვიდეს. ადამიანია
მოთავა, მისი აღზრდა, მისი ჩანაყოფილება. ლიტერატურის მასწავლე-
ბელი უნდა ახლებდეს სულიერ საზრდის მოსწავლენს. და მერე მამდენი
დრო უნდა ამას. 50 წლის განმავლობაში ერთი წუთითაც კი არ ჩამოთ-
რება სკოლას.

სამაგლო ომის დაწყების მეორე დღეს ნინოს სამხედრო მოსახილავში
გამოჰმანეს.

— რუსული ენის კარგი მცოდნე გკვირდება, უნდა ჩვეთან დაიწყო მუ-
შაობა, — უთხრა მოსახილავის უფროსმა, ნინოს ყოფილმა მოწავლემ ლევან
გზინიშვილმა.

— მხოლოდ ერთი პირობით, — მიუგო ნინომ, — თუ სკოლაშიც დამი-
ტოვებთ გაკვეთილებს, უბავშვებოდ არ შემიძლია, მე ხომ მასწავლებელი ვარ.
მოსახილავში მუშაობა მეტად დიდ ღრის ართმევდა. მაგრამ ეს გან-
თრმობი, სუბტი ქალი დღე და ღამეს ასწორებდა და მაინც ასეებებდა,
რომ მისი გაკვეთილები საინტერესო ყოფილიყო. ერთი გაკვეთილიც არ
გაუცდენია.

ომი დამთავრდა. გავიდნენ წლები. და აი, ნინო ერთ დღეს პარტიის
ჩაყოფის მიღებას გამოიძახა — უნდა დაგაწინაურეთ განათლების გან-
ყოფილების ინსტრუქტორად.

— მხოლოდ ერთი პირობით, — მიუგო მან, — მე ხომ მასწავლებე-
ლი ვარ, უბავშვებოდ არ შემიძლიან.

მის იმავდენ, დაუტოვეს შვიცხიბობი გაკვეთილები. ასეთვე შვიცხი-
ბი რეჟიმია იგი წლების განმავლობაში თელავის მხარეთმცოდნეობის
მუზეუმში. იქ აღწერებდა თავის ცოდნას, წერდა ლიტერატურულ შრო-
მებს. მუშევრები ადლებს იმსახურს სანაკვეთში: „მწერალი ქალი პარტიად
ჯოჯოაქი“, „მუშა მგისანი ითხებ დავითაშვილი“, „მწერალი და სასოვადი
მოგაწვე სილო გოპაქი“ და სხვა.

ათასიარ ხერხს სმარობდა, რომ ჩვენი დიდი საუკრე — ხალხური შემოქმე-
დებს ბავშვებს კარგად სცოდნობენ. „ანდაზების ლიტერა“ კი შეადგინა,
რომ ქართული ანდაზები მოსწავლენისათვის შეეწყობებინათ. „საღადა-
ნაა“, — ასე უწოდებდა მის მიერ შედგენილ ლიტერატურულ ლოტოსს. აი
ერთი კითხვობის შეკავის ნაბეჭდი, ღამისუ სულთა ხელთი დაწერილი
ლექსი: „თიხრეაწ-წერილი უკვარ, უკვარესა გულსა აჭიბრებია“. ან
კამდე: „ერთია მუწეი სურბია, ცუდ მტყულებ მოუბარსაა, ათხად ტერი
სურბია ერთ სულად მგობარსაა“. საღადანა? — კითხვობის ფამაში
დაწვეები. იმეგრება ჭებლები და იმარჯებს ის, ვინც ყველაზე კარგად იცის

შორს მიჩანს თოვლით დაფარული სვანეთის მთები, იქვე
სკოლის ახლად აგებული შენობაა, ბავშვებთან კი წის საქა-
რთველის სსრ სკოლის დამსახურებული მასწავლებელი ელენე
მუსხელიანი-თინათი. ოცდაექვსი წელია ემსახურება იგი ბავშვე-
რის აღზრდის კეთილშობილურ საქმეს. და არ არის არც ერ-
თი კუთხე ლენტეხის რაიონში და თეთი მის ფარგლებს გარე-
თაც, სადაც არ შრომობდნენ მისი ყოფილი მოსწავლენი.

ფოტო ე. სუსუნიაშვილის

ჩვენი ქართული მწერლობა. ასეთი ლიტერატურული თამაზობით ართობს
იგი ბავშვებს ვესუქსებზე. დიდი სიყვარულით მუშაობს ნინო სკოლაში.
ჩვენი იგი ვნახეთ მოსწავლენებთან ერთად. იმ დღეს გამოსაშვებ კლასთან
რუსულ ენაში კქონდა გამოცდა.

— ვაგვიღიბეთ, მავიღიბეთ, მასწავლებელი, თქვენი ღიმილი გვიყ-
ვარს. „მშობივევანა ირგვლივ ბავშვებზე და ისიც იღიბება, სახეზე ნათილ
გადაჰკარება. თვლები კი რაზე ფიჭობენ მისი ცხსებრი თვალები? წლებს
მეორამოცდაათე შეაღებს სკოლის კარებს და მაინც, რდელსაც კლასთან
უვანასხელი გამოცდა აქვს. ღელვას. —დასაფრენი მარტყებივით არიანი,
ყოველთვის მამოჭრებს მათი ფხვითი შესვლებზე თუ არა მისი მინანქლე
თამაშად ფრანსა“.

ნინოს წინების კარადამი ერთი ფერდააჯგული ძველი რვეული ენა-
ხე. რვეულში წერილი ნამუშევარი ჩვენი ცნობილი მწერლის და პედა-
გოგის — ვახტანგ ბარათის ხელთ არის გასწორებული. ბოლოში, ნინოს
ქვემოთ, მისივე ხელთი მწერილია: „ქვეყანას შენგან სასარგებლო შვილი
ურჩდება“. ასეთი ჩრველები ჰქონდა მსოცთან მწერალს — როცა მისწავ-
ლებელი ნამუშევარი მოწინებდა, წასასაღებებლად შეინიშნას უკე-
რფა ან რვეული პატარის. ვახტანგ ბარათის ყოფილ მოწავლეს ნინო
ყავახიშვილს მართლაც არ უღვია ამ ქვეყნად ტყუილა. მისი ძეს იხე
აღმარის მიმკვეთა. თვალში სინათლე არ დატყებდა და მუხებში ძალა.
ხან ერეკლეს სახალის სამრეკლოზე დგას და თავის მოსწავლენებთან ერ-
თად გასცქერის კახეთის ულამაზეს მთებსა და ველებს, ხანაც აღზრის
პირზე მარად მიმკვეთა სათვარეოდ მიმავალ შვილიშვილს.

ნეკი კიაფის სუქსა

პლანტაციებში სიწყნარა. წვიმს. მკრეფავები ჯერ არ ჩანან. ღვინამ დღესაც ყველას გაუსწრო. საწყვიმარი მიირგო, მაღალყვლიანი ბოტები ჩაიცვა, კალათი მოიმარჯვა და კვლებს შევრია. თითები ოსტატურად ამოძრავდნენ, გაწაფული თვალი სწრაფად არჩევს მოსაწყვეტ ყლორტებს.

...აი, ეს ყლორტი, — ფიქრობს ლეილა, — თუ დღეს არ მოიკრიფა, ხვალ აღარ ივარგებს, გაუხეშდება, ხოლო ეს დღეს რომ მოიკრიფოს, ძნელად ამოიყრის, ორივე შემთხვევაში არასწორი კრეფა ხელს უშლის ვეგეტაციას და ამცირებს მოსავალს.

ამიტომაც ლეილა ყოველდღიურად კრეფს ჩაის, კრეფს უხვად შემოსულსაც და შერჩევითაც, დღეს არ აცდენს, არასოდეს იტყვის „კრეფა მოვააგეთ“.

შუადღისას ცამ დრუბლები გადაიყარა, მზემ თავკარი დაანთო და ლეილამ მოხერხებულად მიირგო ფართო ფარფლებიანი ქუდი.

ასე შრომობდნენ ადრე მისი მშობლები და ახლა მათ საქმეს აგრძელებს ლეილა.

სიმონ მალულარია, მთელ სოფელში ავტორიტეტისანი და გამჭრიახი გლუხი, ნავომრის კოლმეურნეობის პირველი თავმჯდომარე იყო. აქ რომ ჩაის ნაკვეთები იზარებოდა, ჩირგუვები და ბებერ ხეობა შორსგარეხებულ ფესვები იძირკვებოდა, მისი ხელმძღვანელობით იყო. ლეილას კარგად ასსოვს, რა უთენია იღვიძებდა მამა და გადიოდა მიწდორში. ბავშვობისას ლეილა დედას — განთქმულ ჩაის მკრეფავს და მოწინავე მუაბრეშუმეს ჭინია ანთაქე-მალულარიას დასდევდა ნაკვეთში და კრეფავიც ესწარიოდა.

1941 წელს ბედნიერი ოჯახის ცხოვრებაში მოულოდნელად შევირა მიმის შფითიანი დღეები. მოვალეობამ ოჯახის უფროსი და სოფლის თავგაკეცი სიმონ მალულარია სამშობლოს დამცველთა რიგებში ჩააყენა. შრომამი ბეჯითმა, ომშიც თავი ისახელა და მოთავრობის ჯილდოები დაიმსახურა. იგი ვალ-მისხლიად, მაგრამ ჯანგაბეჭხილი დაუბრუნდა სოფელს და დიდხანს აღარ უცოცხლოა.

ეს მოხდა 1947 წელს. ჭინიას შვიდი მცირეწლოვანი შვილი დარჩა. მას მხარში უფროსი შვილი ლეილა ამოუდგა. სტუდენტმა ქალიშვილმა მიატოვა თბილისი, სტალინის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ბიოლოგიის ფაკულტეტი და საფეხს დაუბრუნდა, კოლმეურნეობაში დაიწყო მუშაობა.

1959 წელს ლეილა მალულარიამ მოკრიფა და სახელმწიფოს ჩააბარა 7 ტონა ჩაის ნარისხოვანი ფოთოლი, 1960 წელს — 12 ტონაზე მეტი, ხოლო მიმდინარე წელს იკისრა 15 ტონა ჩაის ფოთლის მოკრეფა. ერთი ჰექტარზე ჩაის პლანტაცია გაიპირივნენ, თვალისჩინივით უვლიდა, დროზე გადაბარა და გასხლა, სასუქი შეიტანა. მცენარეს უმკურნალა, შემდეგ კრეფასაც შეუდგა და მიმდინარე წელს 9 ივნისს რესპუბლიკაში პირველმა გადაჭარბებით შეასრულა წლიური გეგმა — 5.500 კილოგრამის ნაცვლად მოკრიფა 5.515 კილოგრამი ფოთოლი.

„თქვენი მუყაითობა და შეპართება ნამდვილად მისაბამი მაგალითია ყველა მერჩიისათვის. ეს მათ ასწავლის თუ როგორ უნდა ბრძოლა ნაკისრი ვალდებულებების განაღდებისათვის, შევიწმელის გეგმის წარმატებით შესრულებისათვის“, — წერდა ლეილას მისალოც დეპუტატი საქართველოს კპ ცენტრალური კომიტეტის პირველი მდივანი გ. პ. მჭავანაძე. საიდან არ ეწვივნენ ლეილას კორესპონდენტები და ფოტორეპორტიორები. ამ სასიხარულო დღეებში იგი პლანტაციებში ინახულეს ცნობილმა მწერლებმა ანა ანტონისუკაიამ და ბორის ჩერნიმ.

ბებრი უჭურა ბრწყინავს მასხარაბის რაიონში, მაგრამ ახლა განსაკუთრებულ ძალით ანაიებს ნავომრის კოლმეურნეობა „საქართველოს“ მეჩაიე ლეილა მალულარია. იგი მაღალ მოსავლის მიღებისათვის იბრძვის და თავის გამოცდილებას უხიარებს თანაკოლებს.

სასახელო მარეგნებლებში ვეგებება ნავომრელი უჭურა მშობლიური პარტიის XXII ყრილობას.

საქართველო საბჭოთა

ეს ხეები განაეზოვნა იტრებდა. მერე ენჭურს ჩანათქეს ვეარამდ, ვეარში მანქანები ტვირთებდა და ზუგდილის ქალაქის კომბინატში უხილებიან ეს არის ძვირფასი ჯიშის — სოქის ხეები და მისგან იღებენ ქართულ ქალაქს.

ზუგდიდელში ამბიკონი თვითონი კომბინატი, ჩადანავი იგი ერთადერთია არა მარტო საქართველოში, არამედ ამიერკავკასიაშიც.

— პირველი ქალაქი 1939 წელს მიიღო რესპუბლიკამ, — ამბობს კომბინატის პარტიორგანიზაციის მდივანი ალექსანდრე მეურავია და თუერ კტორველი გვაჯანობს.

თუერი კომბინატის ვეტერანია. პირველი ქალაქის ანალიზს სწორედ მან გააკეთა. ის მოვიდა ამ ინჟინერის დიდიმოძრა და მან მუშად დაიწყო მუშაობა. ეს იყო 1934 წელს, როცა კომბინატის ჩაყარა და სპეციალურად ამოყვანილი საბჭოთაში, როცა ლენინგრადის ქალაქისა და ცენტრალურის წარმოების ტექნიკურში მიღებულ ცოდნას თუერი გაეყარებოდა ვერ იყენებდა და ხან მიწას თხოვდა, ხან კომპარტიულ შუამთხვევის ინიციატივი იყო, ხან მეტაბოლიზმ იქნა და ხან მწიფებლობის პირობებზე გახიზნა და მისი ტერიფი. მერე მას საკვლელ ლაბორატორიის მოწყობა დაავალეს, სადაც სასუნი მასალის ანალიზი კეთდებოდა.

აქ, ამ მწიფებლობაზე, შეგება იგი თავისი მოხალე მუშედეს კონსტრუქტივ თორღვდაცა.

ზუგდიდში კომბინატი წამომართა და ამ ახალგაზრდა ქალს ლაბორატორია ჩააბარა. ლაბორატორია წარმოების ტელია, მის გარეშე არც მისი რედიკაციის დაზღუბა შეიძლება და ვერც პირობის გამოყვება. ლაბორატორიაში განსაკუთრებული უნაბიჯია, თვის საბიჯოლო პროდუქციის ანალიზი კეთდება და მისი სპეციალური კარგია, სინჯირვევც, წმენბინა, ნაყინობადა. ამ დიდი სიხარული-სახლის უყვარდა ის ლაბორატორია თუერიას.

ამა თუერი კტორველია რაციონალიზატორია და გამომგონებელია ბიერის ხელმძღვანელის და ახალ დამუშავებების დანერგვაში მონაწილეობს.

დიდი ხანი არ არის, რაც კომბინატში დაინერგა მოვარი ინჟინრის ინტელი კუბანში მდილის წინადადება, რომლითაც წარმოების დაზღუბა სიკვამლე და იგი სახანგაროდ თხზულია შეიკვალა. ამ მეთოდით მიღებულ ქალაქი საუკეთესო ხარისხისა. ამასთან, ახლა დაზოგილი სიკვამლე მასალა გამოიყენება. გასულ წელს ოცდახუთი ათას-

სი კუბური მეტრი თხმელა მოიხმარეს და სახელწოდების საშენ მასალად ოცდახუთი ათასი კუბური მეტრი სიკვი მისცეს. წელს ოცდაათი ათასამდე გაიზარდება ეს დანახოგი.

კომბინატში ტარდება ცდები ლურწისისგან ქალაქის მისაღებად. წარმოებაში ჩატარებულ ცდებს კარგი შედეგები აქვს, მომავალში ხის მავიერ ლურწის გამოყენება დიდად ეკონომიის მისცემს წარმოებს.

კომბინატის ტერიტორიაზე მუშაობს სფფარის ქაჩხანა, რომელიც პროდუქციის ჩარჩენების ბაზაზე აშენდა. ის იძლევა ძვირფას საკვებს მეცხოველეობისათვის.

ამვე ნარჩენების ბაზაზე შენდება საღებავების გამომწევი ქარხანა.

როცა ინტერქალაქკომბინატი ამუშავდა, მაშინ ერთი ქალაქის მკეთებელი მანქანა იდგა. ახლა სამპროექტში ოთხი ქალაქი მკეთებელი მანქანა დგას და წელურადში ას ოცი ათასი კუბური მეტრი ხე-ტყე იხარჯება. მარტო ექვსი კუბური მეტრი ხიდან ერთი ტონა ცელულოზა მიიღება, რომელიც ოთხმოცდაცხამეტ პროცენტ ქალაქს იძლევა. ახლა ამ ოთხ მანქანას ცელულოზის ორი ქვაბი არ ჰყოფის და მისი შემობრუნება უხდებათ. მაგრამ კომბინატის რაციონალიზატორია დანიანად აუჭარბესებენ ქვაბების მოწყობილობას და ზრდიან ცელულოზის გამოსავლიანობას.

1955 წელს ორი ქვაბით ოცდახუთი ტონა ცელულოზა მზადდებოდა. ამჟამად თექვსმეტი ათას ხუთას ტონა ცელულოზის იღებენ წელურადში. შეიწვლდის ბოლოს კი, გამოეყოფილების ხარჯზე, ოცდაერთი ათას ტონამდე გაიზარდება ცელულოზის მიღება.

კომბინატური პარტის XXII ყრილობის აღსანიშნავად, კომბინატის კონსტრუქტორ ვალდებულნი არიან ორასი ტონით მეტი ცელულოზი გამოუშვან. ხუთი თვის მანძილზე კომბინატს სპას ორმოცდაათი ტონა ქალაქი გამოუშვა და ვალდებულნი გაიჭარბებენ შესარულად.

ცფრების წინ დაბარავი უნაბიჯობა თუ მათ უკან აღმიანებს არ დგინდება. ისინი მანქანებთან დგანან და მანქანებს მართავენ. ისინი თვითონი საქმის მკვიდრნი არიან და ესმით, რას ნიშნავს ათუელი ცფრის ვალდებულების გაზრდა. ამიტომ, როცა ზრდიან ვალდებულებებს, აქვთ თვის იმედი, მარჯვების იმედი და, რაც უკლები მოვარია, მისი განაღებების დიდი სურვილი.

— როგორ ნათელი გადაწყვიტა სოფელკონსტრუქტორული მუშაობა სუვეს. შოგავა მკერძობა ავირთო. მჭობრიული არ შეგუებდნენ.

— კანტონში მივიდეთ. შეიძლება კოლმეურნობის თავგადასარსებ იმ მიუღწეროთ, — მოიხარა ჩემმა თანამებარებმა.

ვერ მიუღწერათ.

— მემდე ამდღემდე აქამდე კანტონში რა გააჩერებს, — გვიხარა საანგარიშოზე დახარება მონარგარისთვის.

— პარტორგანიზაციის მდივანს მივიღ ვერ ვინაობთ?

— იგი ახლა მეტრი აბულაძის პრიგადაში წავიდა.

გარეთ რომ გამოვიდეთ, ჩვენი უტრადლება მიხიკრო კანტონის შენობაზე გამოვიდებულმა ტრანსპარანტმა, რომელზეც ამოვიკითხეთ:

„ხულოს რაიონის სოფელ ოქტომბრის კოლმეურნობის ნაყროს აქვს მიმდინარე წელს მოთავსების თვითურად შეტყობა: სიონში — 30 ცენტერი, თამბაკი — 25 ცენტერი, უტყობი — 150 ცენტერი, თვითურად სადურვევ ძროხაზე მიიღოს 1.250 ცილოგამი რჩე.“

— მეტად სერიოზული ვალდებულება ამ კოლმეურნობისათვის, — მოიხარა ჩემმა თანამებარებმა. — მაგრამ მარჯვ ხალხია ოქტომბრადიანი. რაცი იყოსტის, შესარულდება კარგიდ აიბოტე არის, რომ სოფელში გუარავის ვხედავთ; დიდ-პატარადაც სამუშაოდ არიან გასულნი; თვითურად იცის თაკის ადგილი, რომელ დიდს სახე უნდა იბუშონს და ის უნდა გააკეთოს.

ავიჯეთი სოფლის მდივანს, როდესაც სახეებს ქარხანასთან, ჩვენ თვალწინ მოვიკბულეთ დაბლითი გადამშალა. თანამებარებნი ქალაქი ჭაუჭ-უჭაუჭად შეფენიან თამბაკის პლანტაციებს და სიმინდის ყაენებს.

კოლმეურნი ახალგაზრდობის დიდი ნაწილი კაცის ხესთან გამოსურვიო და საუბრობოდა. ჩვენც მათ მივასურეთ.

მახალგაზრდობის ზოგერთმა მორჩებმა ქალაქშიდა სახეზე მანდილი ჩაიხიზნა; ზოგერთმა კი ოთხს დაავალი ხელი და უნაის ვიაშურა, უცხისათან „უსიამოვნო“ შეგუებრას თუგი აარიდა.

მდე მომდინარეობა „გამოსურვიო“, ურთიერთობის დამეორბობისა და ნდობის ატმოსფერო“ აშკარად.

ჩვენ მიუხედავად კოლმეურნობის მე-10 ხანაშია პრიგადიო, რომელიც მეტრი აბულაძე უღვას სათავეში. აქვე დაგებულა კოლმეურნობის პირველადი პარტული ორგანიზაციის მდივანი ჩვენც აბულაძე.

დღესან ვისეუბრეთ და ბევრი რომ სინტეტურს შევტყებთ პრიგადის წარმტებებზე. მის უყვართ შრომითი მამაციობისა და შინააქრობის ცხოვრების შესახებ.

პრიგადის ოცდახუთი ათასგარდადა გაერითიანებლი, მათ შორის 15 ქალია. პრიგადის ყველა წევრს რეაქციონარი და სახელადი გასათულება აქვს.

— ჩვენი არტული თორბეტი პრიგადაში, — გვიხარა ჩრ. აბულაძემ, — მეთუ პრიგადს ყველაზე მოწინავეა. ვილაპარაკოთ ფაქტ-

სუფთა გულით

ბიძა: ბრიგადის შარშან დასამუშავებლად გაიროვნებოდნენ ჰქონდა 2 ჰექტარი თამბაქოს პლანტაცია, ჰექტარზე კი ცენტრირი ხმელი თამბაქო უნდა მიეღოთ. ავტორულობით მივიღოთ 40 ცენტნერიო", — თქვენს ბრიგადის წევრებმა და ვალდებულება სასახელიდ შესარღვეს: ჰექტარზე მოყვანეს 45 ცენტნერი ხმელი თამბაქო და რაიონში პირველობა მოიპოვეს.

ნ. აბულაძე

ბრიგადის ასეთი თვალსაჩინო წარმატებინათვის გადაეცა საქართველოს აღკვეთილობის კომიტეტისა და საქართველოს სსრ სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ვარაუდობა და მადლობა.

ბრიგადის სახელი ფართოდ ცნობილი გახდა უფრო ადრე, 1959 წელს, როცა წარჩინებული შრომისათვის კომუნისტური შრომის ბრიგადის საპატიო წოდება მიენიჭა, — დამთავრდა რევია აბულაძე.

მეტრი აბულაძეს გაუჩნდლა დეისახელუბინა თავისი ბრატადის შოწინაფენი:

— რომელი ერთი გიხარბათ, ვერც ერთს ვერ გამოვარჩებ. ყველანი თვალდახედულად შრომობენ. ისეთი გოგოები მყავს ბრიგადში, რომ... — სიტყვა ვეღარ დასარტულა ბრიგადურმა... — აი თუნდაც რაიონული საბჭოს დეპუტატი კომკავშირელი საშა აბულაძე. შარშან დასამუშავებლად გაიროვნებულე ჰქონდა 0, 12 ჰექტარი თამბაქოს პლანტაცია; ჰექტარზე განავრცობებოთ უნდა მიეღო 20 ცენტნერი თამბაქო, ფაქტურად მიიღო 70 ცენტნერი ხმელი თამბაქო. სასოფლო საბჭოს დეპუტატმა კომუნისტმა ფატი აბულაძემ კი თავისი ფართობიდან ჰექტარზე განავრცობებოთ მოყვანა 65 ცენტნერი თამბაქო. სასახელიდ შრომობენ გული, ნაწელი და ნებებერი აბულაძეები, ლიანა ექვამე... ყველს ვერ ჩამოთვლის ვაცი. ისინი ბევრნი არიან.

შიზარლოს შაობა რევიაძე!

განა მარტო თამბაქო მოჰყავთ კომუნისტური შრომის ბრიგადის წევრებს? ერთხელ რაიონული აქტივის თათბირზე აღნიშნეს: — კოლმეურნეობები რატომღაც ერიდებიან ბოსტნეულის მოყვანას, ამის გა-

მა, რომ რაიონული ცენტრის მუშა-მოსამსახურეებისათვის ბოსტნეული ბაზოთი-დან ამოკეთოთ.

მეორე დღეს ბრიგადის წევრებს ამის შესახებ უამბო თათბირის მონაწილე აღუქანდლა აბულაძემ.

— გოგოები, — ამბობდა იგი, — მე ასე გავიგე: პარტია მოგვიწოდებს ვცადოთ ჩვენი თავი ბოსტნეულ-ბალნეული კვლტურების მოყვანაშიც.

— საემე გამოლეგია ჩვენს საშოკოს, — ჩაიხიბობთა რომელიღაც ქალიშვილმა, — ამ მთავარმა იქნებ ჩაისა და ციტრუსების პლანტაციების გაშენებაც მოიხიბოვას.

— ყოველ შემთხვევაში — შევამბა მას მეორე, — საღაც ვაზი ხარობს, იქ ბოსტნეული მოვა.

დავამ დღეხანს გასტანა — ზოგი რას ამბობდა, ზოგი რას. ბოლოს მიინც გადაწყვიტეს ცდის სახით დავეთესთ ერთი ჰექტარი სხვადასხვა ბოსტნეული. ასეც მოიქცენ. შემოდგომაზე კი თვითონაც გაიხარეს და სხვებიც გაიხარეს. მათი მარკვეთი მოყვანილი მწვანეხედილი, კიტრი, პამიდორი, ბადრიანთი, სტაფილო, კომპოსტო და სხვა, კარტოფილთან ერთად გაიგზავნა ხელოში სარეკლამაციოდ.

მომდინარე წლისათვის კი მეათე ბრიგადამ იყისრა სამ ჰექტარზე დასესოს ბოსტნეული და კოლმეურნეობის მთელი გეგმა მან შეასრულეს. პირობას ისინი წარმატებით ანადღებენ.

ბოსტნეულის უხვი მოსავლით წელსაც გაახარებენ ხელის მუშა-მოსამსახურეებს.

ამ ბრიგადის ყველა წევრი კომუნისტური შრომის დამკვერელია. მათს მავალითს ბევრნი ბაძვენ, ახალგაზრდობიც და უფროსი თაობის წარმომადგენლებიც.

— ქალი არ ვიყო, თუ ჩემი ბრიგადის წევრებით არ გავსწროთ მუშაობაში — უთხრა ირთხედ მათ მევენახეობის ბრიგადის ხელმძღვანელმა კომუნისტმა ზურგიე ჯაყელმა.

— ჩემი ბრიგადიც ცდის თავს თქვენთან შეებრებებაში — დამუბატა მემწინდარე.

გ. აბულაძე

ობის სხვა ბრიგადის ხელმძღვანელმა, კომუნისტმა ქალმა იმინე მეღაძემ.

— ეს მურილი და ეს მოედანი, — გაციკისტის კომუნისტური შრომის ბრიგადის გოგოებმა და ხელები სხვადასხვა კულტურებით მოჩითული მიწვევებისკენ გაიშვირეს, — იქ ვცადოთ, ვინ ვის აჯობებს. წინილები კი შემოდგომაზე დავთვალთ.

გ. აბულაძე

შემოდგომაზე მალე მოვა! წელსამართლად, მხნედ მოაიხივებს 1961 წლის შემოდგომა ოქტომბრის ორჯონიძის სახელობის კოლმეურნეობისკენ. მისი ბარჩაის კალთები თანდათანობით იხერცება, ჭერ მჭირედ, ხოლო სულ მალე მოეზრადე შეიგრძნობა ეს. დაწყებულია თამბაქოს შერჩევითი შეტევა.

შემოსულია ზოგიერთი ბოსტნეული, იყრიფება მისი ნაყოფი. განჩნდა ახალი კარტოფილი. სუფთა გულით შესეკირანი ოქტომბრული ახალგაზრდები მომავალს, ყველაფერს

ა. აბულაძე

ავებთენ იმისათვის, რომ მიიღონ სასოფლო-სამეურნეო კულტურების უხვი მოსავალი, დახვავონ პროდუქტები, ღირსეულად შესარტონ საქვეყნოდ ნაყისრი ვალდებულებანი.

— 1961 წელი შობობიერი კომუნისტური პარტიის XXII ყრილობის წელსა, — ამბობენ ისინი, — ჩვენს მიერ მოზოველედ ყველა წარმატებას მივუძღვინთ ამ ისტორიულ ყრილობას!

ბ. კოპილაშვილი

მთეპეტი

მოთხარება

ეს იყო ათას ცხრასა ორმოცდაორის მეტისმეტად გამოროტებულ შამთილი.

ჯვარის უღელტეხილზე ბრძანება მივიღეთ, — მთის სოფელთან მოვეჩვიო „დაჭრილთა ბუდეები“.

უღელტეხილის ღრმად მოყინულ მიწაზე შემხვედრი მოტომქანინებელი კოლონიები ერთმანეთს გზას ვერ უძევდნენ და საათობით იდგნენ დაწვლილებული. ხელით მისაწვდომზე ჩამოწოლილი ღრუბლებს წარამარა არღვევდნენ მტრის თვითმფრინავები. მცველად ფრინთი ისინი ცეცხლს აფრიდნენ ყველაფერს, რაც კი ილანდებოდა თოვლის სითყურეზე და, ვაგლინი ღობილით აღმა წასულნი, დაუსჯელად ეშვარებოდნენ ღრუბლებს.

მუშა ბატალიონები დღე და დამ განუწყვეტილი სწმენდნენ გზას, და მორიგეში წითელი ალმით აჩვენებდნენ შოფრებს მიმართულებას, გაწმენდულ სახეზე მართალი ღიმილით კეთილ მგზავრობას უსურვებდნენ ადგილიდან დაძრულ კოლონიებს.

დაჭრილთა ბუდეების მოსაწყობად გამოყოფილი ჯგუფები შევიდნენ მთებს.

ჩვენ ჯგუფში ორი ექიმი ვიყავით, შვიდი სანიტარტექტორი, სამედიკალიო ქონებით და სურსათით დატვირთული ორი პატარა, ჭკვიანი ვირი. რა თქმა უნდა, მეგზურიც გამოვყავით, უფრო სწორედ კი, ჯგუფი იმ მეგზურს ჩააბარეს და გზა დაავიციეს.

ჩვენი მეგზური, ძველსახელი და ფართო მხარბეჭიანი ჯემლი კაცი იყო, ცხვრის ტყავებში გაბოჭრული. წელზე გაუქმელი ტყავის წერილი ქაშარი კვთა და ქაშარზე დაიდული მისადაფეული ხანჯალი მულამდე სწვდებოდა. მიივლი სულაც არ ჰგავდა. ჰგავდა ბარის ჩვეულებრივ მეცხვარეს და მაინც პირწინადად მიივლი კი იყო. მთის კაცის სიარული ჭქობდა. მიუხედავად გვეჯერო და მოუქმელი ტახისა, მსუბუქი და წინწრავი, მტკიდ მსუბუქი, მიუხედავად იმისა, რომ მარცხენა ბარბაქზე მორგებული ჭქონდა მრგვლად შემოხრადული თეთრკანიანი პრეტეხი, ბოლოში დაამატებოდა რკინის პაწია წრიათი. და როგორც პირწინადად მიივლი აუტანლად სიტყვაჰქმნდა იყო. აუცილებლად თუ არ იყო საჭირო, სიტყვას არ გამოადნობდა, სათქმელს მოკლდა, ორი სიტყვით გამოტვირთვებდა, თვითონ უშოთხლად განავრთობდა სვლას, ჩვენ კი თავს ვიმტვრევდით თქმულას ანასხზე და ვერმეზღვოდით, რომ ამისათვის ბარის მცხოვრებით გაუთავლები ბებოს სჭირდებოდათ. ის ანაწილად გადაცილებული იყო ეჭვსივდ ათეულ წელს, მაგრამ ვერ განსაზღვრავდით მეტივდ, მეტივდ, თუ იქნებ მეტივდ ათეულსაც კი იწვიოდა.

ჩვენ ვცდილობდით არ ჩამოვჩრუნოთ.

თოვლის ხანძარწკადებულ მთის სამხრეთ კალთას რომ შემოვტყუროთ, მან მალემალი იწყო მიივლის შუებზე ჩამოვებული ცის შეივადობებდა. ჩვენ არ ვცივდით ის რას ხედავდა, ვერც მივხვდებოდით, რადგან ნაბიჯის დაუნელებლად მივდივართ და ჩვენ ჰქვდებოდით მხოლოდ ბექებისაყენ გადმოწოლილი მთის ვეება ბოხის.

სალამის თოვლიანი ქარაშოტი ატყდა.

არ ღირს იმ გადასვლის აღწერა. ის დაუჯერებლად მძიმე იყო. მაგრამ ჩვენ მხოლოდ ერთი დაგვაკლდა სათვალავში.

ისიც იმიტომ, რომ მუდამ მხიარული და როსროხა სანინსტრუქტორი მთაგა რეულთვი ყველაზე ადრე მოიქანცა და აწუწუნდა. მომიხვედებოდა მოვლავარ თოვლის ხანძარს ისე უშვალოდ შთანთქმ ჩვენი მთაგა, თითქმის ის სულაც არ ყოფილა. ჩვენ კი მივიწყებდით წინ.

რუკაზე, რომელიც ჩვენმა მეგზურმა ერთხელაც არ დახედა, წითელი რღვლებით იყო აღნიშნული დატვირთვა ბუდეების ადგილები. იმ ადგილებზე ვტოვებდით თითო სანინსტრუქტორს მისი კუთვნილი სამედიკალიო ქონებით და სურსათით, და განავრთობდით გზას. მიგზური აინწმეო არ აგდებდა ჩვენს განწყობილებას, დღოლას, არ უწყვედა ანგაგდებდა იმას, რომ ჩვენ არ ვიყავით ალბინისტები და არ ვიყავით შეჩვიული მთებში ქარაშოტი შეხვედრას, ის მსუბუქად და ნათიხის მიხედვითადად მიიღოდა წინ. ვიცილით, რომ ჩვენს გარდა, მეს უნდა პაკეტი ჩააბარეს, სასწრაფოდ უნდა გადაეცა სადღაც ვილაქსათისი და ჩვენ ვცდილობდით მას არ გაეგონა ჩვენი ბუბუღნი და საყუდელი. ისიც ვიცილით: ჩამოვრჩება და, ის არ დაავიციეს გადაიხეხებოდა სადმე და, უკან არც მიიხვედა. მივდიოდით და თან გვედგა ვლადიკავკავის მინაგვრებთან გაჩაღებული არტილერიის ორბარბოლის ეხი, უჭირბოროლო ქართი ხან სულ ახლოს მოტანალი, ხან შორეულად და მილუღით. ბუდეად მუდამდე ვტოვებდით გზის მაჩვენებლებს და ქარაშოტი ძლიერდებოდა.

უკანასკნელ უბანზე მიშვას ნაცვლად მეორე რანგის ექიმ ეფენდიფეს მოუსცა დარჩენა. პირველი დავალბით მასვე უნდა გაეაწა ბუდეების მევალიყურებო და თუ საჭირო განდებოდა, მათი უშვანობის ხელმძღვანელობა. მე კი, ბუდეების განლაგების შემდეგ, განსაზღვრილი მარშრუტით უნდა გადავბედიყავი სამხედრო გზის ორმოცდამეხუთე კილომეტრზე და იქიდან დაგვრუნებულყავი ჯვარის უღელტეხილის მიდამოებში განლაგებულ ჩვენს შტაბში.

ეფენდიფე გაგვიჩიროვდა მიკრძალავდა წასვლას, ან გათენდეს ან გადაიდაროსო, მაგრამ დავდა ან შემიძლია, მეგზური არ დაიცვლიდა, ავდარი ძლიერდებოდა და ვინებოა... საათის მიხედვით გათენდება კი არა, უკვე შუადღე იყო, ალბათ. სინათლის ძალა არ ვყო გაჭირვება ბინდი, ლეგა ღრუბლებით რომ ვგვირდა მთის მწვერვალებს, ეფენდიფე არემარეს, შემოგვიკვრდა ორგვლივ.

ჩვენ ვკამათობდით, მეგზურმა კი ყურის ძირი მოუსრისა შევიტოვო სახეარს და წვიდა, ისევ სწრაფად და მსუბუქად ღმობოდა იცის, ის ანაწმეტი როგორ და რანაირად ნაგრობო ბილიკით.

მე გამოვიხოვე ეფენდიფე და მეგზურს გავეციდე. არ ვიცო, დღიდან ვიარებ თუ ბინდი აქჩრად ჩამუქებას, — სწრაფად კი დამწვლიდა. ქარი ახლა განუწყვეტლოვ ქროდა, თითქმის გამწვებული ავსულები აწყვდებოდნენ ერთმანეთს, უშუალოთ და დრიახვლით ეხეთქებოდნენ, უკავაერებოდნენ ჩამოყინულ ბუბუგარებს. მივდიოდი და მეგონა, პირვანდლად ბნელეთმა და ქაოსმა მოიცვა სამყარო. მივდიოდი და მწვეკვდ მხულად ბორბტი მტერი, რომლის წინააღმდეგ ბრძოლამ მაიძულა ამ ქაოსის შეგმომიდი. შიში და დღლა მატირებდა. მისი ამოღების ღონე აღარ მქონდა, ტურმეკრული უხმოდ ვემუდარებოდი დედას აშველა ჩემთვის...

მერე მივდილობდი, და აღარც არსად მისვლა-ღა მინდოდა, მინდოდა იქვე ჩამეშობლა და თეთრი უკრთუვის საბინოს ქვეშ დამეძინა და როცა ამ სურვილის გარდა ჩემში აღარაფერი დარჩა, როცა ამ სურვილს ვეღარ გავუტალიანებდი, გინძინდადაკავებული თითები თავისთავად გაიმაღლენ, უშვებ ქამარს, ტყაპუტყუ რომ ჰქონდა შემოტრული ჩემ წინ მიმაველ შევსურს. მაშინ ის მომიბრუნდა და მოკლედ, მჭახლედ დამეყოლა:

— გეჭიროს!
და ასე ბევრჯერ ის მიბრანებდა, მე ვუბრანებდი თითებს, განმინობდაკარგული თითები ებლაქებებოდნენ ქამარს, და ისევ მიდილობდი. განიერი სურვის მესტ აღარაფერს ვხედავდი. ხშირად მაეიწყნებდა, შუგით თუ იყო ის. რა ვიცი, რად მაგინებდებოდა ვინმეცაღ შეყენებული ურემი, და რა დროს ის იყო, მიკვირდა, როგორღა მიგორავდა ის ურემი, ან როგორ დაისწყნავდა ეს სიტყვა.

— გეჭიროს! გეჭიროს! გეჭიროს-მეთქი!!!
და სულ მერე კი, ჩემს თვალწინ უცებ აფრიალდა ალისფერად მიულეგარე ცხელი დროშა...

არ ვიცი, დღე იყო თუ ღამე, მიწურში ზნელოდა. ტახტის პირდაპირ ბუნარში ალისფერ დროშასავით ფრიალებდა მცხუნებარე ალი. მიფრედოდი განძრევილი კი მთელი სხეულმა მწვანე ტკიპოლს იწყევდა, ძველი მიკენსოდნენ და შალში შეუფურთხებია. შესიებებლი ტერფები უსაშველოდ შეყვოდა. ტახტთან ჩემი ჩემები ელაგა, კონწასბოლი ალის შექმე დაწვითრად პრალეზდნენ ისინი.

წყევლაღვ გამხსენებინა რაღა და როგორ მოვხვდი ამ მიწურში. თვალნი დაუხუჭე და დროს გამოთვლი დაუწყვი რამდენჯერმე დაეიწყე თავიდან, მაგრამ მიშვს დაღუპვის წუთიდან დრო ისინი შეკარგებოდა. ვერაფრით ვერ გამოვთვალე და უცებ მოხვდი, ხელს მიშლიდა ჩურჩული, ფარდით გადაღობილ კუთხიდან რომ მესხიდა.

...სადა ვარ? ვინ ჩურჩულებს, რა ხალხში მოვხვდი? — დამშანათა იჭებდა და წამომაღელ ტახტიდან. არავითარი ტკივილი არ მქონებოდა, ფეხბინივილი მიუვასლოდ ფარდას და მივაკუტე, მერე ვერ მოვითმინე და ფრთხილად გავწეე ფარის კიდედ.

თაროზე ვტაკე ბოლაგდა იატაკზე, სპილონძით მოპირკეთებულ თავასილ სკოფორთა მარტო ქარი იჯდა. სატინის გასუნებული ხალათი ეჭირა გაშლილი და ჩურჩულებდა:
... დადამე მოკვიკვდეს, ზვიად, სადა ხარ, საით მარუხვ? ეგებ დატკობი ხარ და დედაშენი არსით მოვივა, რომ დაგიყურის ტკივილი. ეგებ მეძახი და მე შორს ვარ შენგან. დამაღწო შენი ნახვის ნატვრამა. წამალაღვ დავაღებინოდ, ჩემო ორსავ თვალის ჩინო, შუგე ჩემი და სალოვატო... დღე-ღამე ვეუბნარები დათვისს მალს, მალე მანახიდეს გამარჯვებულ შვილს, არ მამკლას შენ უნახავად, ერთიც ჩამახვდა შენ კრალი თვალ-მარსკვლაევიშო... ნეტა, შენც ვამხმდე ჩემი გულის ხმა: ხო არ დაგავიწყდა, რომ ზლოკრაბა გაცრობიდან ხარ, ხო არ გატალს შიში, ხო არ გჯარან ეკ ცეცხლბრების ვეშაბი?... ზვიად, შიში არ მიუშვა შენგანდი, მაგრად ჩაუქოლე გულის კარები, დამიჩრი გაუჯაკა, როგორცა გაგეხაროდე თიშობა, გულწონიდა, როგორცა შიშის ცრემლი, დაბაზუნე ისეთი, როგორცავე გეტოფის ჩიხული შექცალა მათო... მარტოცა ასეთ შვილს დავფარავდი დღის ვედრება, ხო იცი, ჩენება ქალებმა ხმამალა ტრლილ-ჩვილი არ ვიცი, აგურ მარტოცა, ჩუმაღ გემუდარები: მხნედ ისე-მეთქი, მტერი არ გაანართ, არც გაეიხიო ჩემუდა..."

დიდხანს ჩურჩულებდა ის რაღაც საოვარ სიტყვებს, ხან ალერხიანს, ხან მკაცრსა და სასტესს, და თან ხელის გულს უსვამდა ხალათის გულისპირს და ცრემლები დაპა-ღუპით სცივებოდა.

გამეშებულიეოთი ვიდექი. მეგონა მღულარე უწყავად... ხეს, კაბოსა, სწავდა ხალათის გულისპირს და მეც მიბრუნებდა მიწას, რომელზეც გაგებულეოთი ვიდექი ფეხშიშეობი...
მერე მე და ის ქალი ბუნართან ვიჯექით. წინ, დახალ...
მერე წელვაგა ქერის კვერი, ცხელი ხიჭირა და ჯამბითი ლუ-ღი. მასპინძელი სიბრძნის დახუნული წიგნივითა. ძნელად იფრცლებდა ამ ანთიხთული კი მოულოდნელად იოლი გასაგები, სათელი, როგორც უცებ გამოღებულ დარანბიდან შემოტრული მზის სხივი.

ერთი თალა დავეჭვოდ: ეგებ ასე მე შეგნება? ეგებ იმიტომ შეგნებდა, რომ დიდგდა თხრობით მოხიბოლებს, ბავშვობიდანვე ჩამარბა მოთელა ტრფობა და მთის მკაცრი რომანტიკის სურნალები-მეთქი? ეგებ ამაღ ვლოცავ წყველ ქარაშოტს, ამ მიწურში რომ მომიყვანა-მეთქი?..

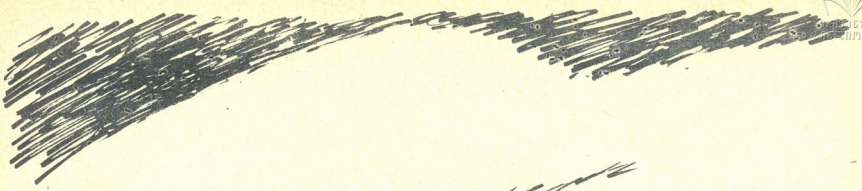
მაგრამ ეჭვი ვერ უძლებს ვეშამბიტებას.
✓ ნატალა 39 წლისა და ოცვამაი წლის შვილი ზვიადი იოში გაუკვილებდა. წელი, ფარდის უკან რომ დავინახე, კატარად მომეჩვენა, მღულარე ცრემლები დამნარი, მარტოხელა ქალი. ახლა ბუნართან აშოტლელა დიდი სახლის სტუმართმოყვარე, სალმიანი დასახლისი. მისი სუნე, სიტყვები, მოძრაობა აზრი აღბეჭდილია მშვიდი, ბუნებრივი სიამაყით. ისეთი ტანლურწამაა, რომ ძნელია დაჯერება — მას შვილი უსურებია, ამ შვილზე ფერქსა და ნაღვლს დაუჩინავდა. სახის ნაკვეთი ქარს, მუხესა და ყინვას გამოუკვეთათ, გამოუყვანი, გამოუძერწვათ და შიგ ცხოვრების სიამსიმწარე ჩაუტყოთია. დონიერი სხეული დასეთქილი, დაყოფრებული აქებს. თახნი თავსაფრიდან წელქვევით ჩაურბინა შემთავამოვლილი ბრინჯასფერი დალოკი.

✓ ნატალას ქმარიც და მასზეც ზვიადს დაუმიზნებას. ნატალა იოშოლ მასულისწულსაც ზრდის. თორმეტი წლისაა ჩინო, მეზობელ სოფელეობთან ერთად ცხვარი გაუტრეკია გუდამაყისსაკენ, მტაცებულ მტრისგან გაუთორებია. ქვევით სოფელში, ჩოხელის მუშკლას შავი ზვიადის დანიშნულია.

თვიონი? თვიონი ნატალა?
...თვიონ რა? ერთი უბრალო დიაკი ვარ, მთაში რო განძნებდა და გაიზრდებდა, სხვაზე არც მტეტი, არც ნაკლები. ომმა გაავარცხნა, თორმე ბედს რაზე დაგვადრულეობდი, ორი გაეი მყავს, დათვისას მალეი ეწიით ზვიადს და ჩინოს...
თვალეში შე ჩაუგდა და ხმაში ვერცხლი გაუხლცვა. დაჩუმაღ, დაუკითხავდა თაქნიდას გრძობისა შეუბრძოლა.
— ჩენი მეგზური რა იქნა? — დავარდვიე სირქე მე.
— გოდერძი ამ ტახტზე დაგასვენა და გატრიალდა. მეჩტარებაო.

— ფეხი სად დაკარგა?
— მზელად დაუხრა...
— როდეს?
— მე მაშინ ფეხზე დამდაგარი არ ვიყავ, ამაღ მაქ გაეონილი. ფეხდახრულს ის მეგელი მაინც დაეხრრო. ბელგად მიეგება სადელეფლოსთვის.
ნატალამ მოწონებთ ჩაიციან, მერე თქვა:
— გოდერძის საგავარეულის ქალებიც კი კი მონადირეებად ითვლებიან მთელ მთიანეთში. გოდერძის მამაც ცოცხალია. რა გიყავს, ქალავ, გზა იქით კიძებს, ჩოხზე, დიდი-ზაგადა ასუნე მარციყავნებ, ნახე. სახლი სასეც ჰყავს ჯალაბით..."

ჩენი უკუდრეობა წარამბა ირდევია.
— ნატალა... — ისმის ნაკვეთი ძახილი და ჩემი დიასახლისის სწრაფად დგება ზეზე, გაეჩინა წაღს იხურავს, გზა-დაგზა ბოლოებს ბეჭებქვეშ იკავს და იპარგება მიწურის ბუნელ მასველელოში.
ხან დაუხამებლადც მიდის სადღაცა და დაბრუნებისას ბოდიშის მსვავსად ამბობს:
— მეწოდის ძრხხამ შროშანამ უნდა დაიფრეოს და გავხედე...

ან:

— ქერი გვატანენ ქალებს საფუკეაში...

ან:

— ბაღლისთვის რაღაც უჭმევიათ გულმკვდრებს, ბალახი მივიც, მისწრება...

...ვიგვიანებ, მაგრამ ნატალა არ მეთომბა. ვხედავ, ანაზ-დად ნაოფნი სიბრძნის წიგნი წაუკითხავი მჩრება. ვინ იღის როდის-ღა დაებრუნდები, ან დაებრუნდები კია?

გარეთ გამოვედიოთ ნაშუადღევს ოთხი საათია. ცაში ღრუბლების ნაფლეთები დათარეზებენ, ჰკავს: აბჯროსანნი ლომებმემულ ეტლებით ეჯახებიან ერთმანეთს და უკან იტოვებენ ცივად მოკამყამე ლურჯ ნაყებებს.

— ქარი ჩამდგარა, — ვთქვი მე, თითქოს რაღაცა აღმოვარინე.

— აქეთ არც ყოფილა, ჩრდილოეთით თარეზობს, — გამიბათილა ნატალამ აღმოჩენა, — დათვისას ათაში ერთხელ აღწევს...

დათვისა მთა, და სოფელსაც დათვისა ჰქვიან სოფელი კი ის არის, ერთმანეთისაგან კარგა დამორებით რომ მოჩანან შავად ჩამდნარი თოვლის არმიამოვლებული, ბოლის ვეგანა სვეტები. ცხრა სვეტია დათვისას ნაოფებში ჩააკარგული, სოფლის ცხრა კომლი.

— ამ კვალს დაინდე, — თქვა ნატალამ და ძირს დამახედა, ერთმანეთს მისდევენ ერთი ნაფხუერი და ერთი ნაწერი აბალი: გოდერძის ნაკვალევი. — თამამად იარე, ქალისთვის ჩვენი ბილიკები უშიშარია.

— კაცისთვის?

— კაცებს საძიებელი არ დაეღვეათ, ხან ვაგლახადაც ხედებთან ერთობლი, ნადირიც იმათ მტრობს, ქალს კი კაცს და ნადირიც გზას უტევს...

— წამოსულიყავი ნატალა, ჩიხელ მოყვრებს ინახულებდი. — ვთხოვ მე.

— რად არ წამოგვებოდი, მაგრამ...

ნატალამ სოფელს გახედა. მეგონა, თოვლზე წარმართთ:

სალოცავი კერპი დაიდგა, ტანწერილი, გამძლე და ძლიერი. თითქოს ამოწმებდა, ბოლი ხომ არსად შემწყდარაო. შემრცხვა, მისახვედრს აქამდე რომ ვერ მივუხვდი.

✓ — ნატალა, შენ სოფლის თავმჯდომარე ხარ?!

სულმოწინა კერპმა მხიარულად, გადამხედა და გაციანა.

— რას ამბობ, შეგეწვევა დათვისას მდელი! სად გავინილა მთაში დიაცის თავმჯდომარეობა?

მის სიტყვას არ დავეუერო არ იქნება, მაგრამ მასთან გატარებული საათები არ უმოწმებდნენ ნათქვამს და არც დათვისა უმოწმებს, მიწურებიდან გამოშლილი ქალების ერთად შეკრულ ხმას გვაწვდის:

— ნატალა-უ, თავმჯდომარეე, მიიცი შროშანამ, მაიგო! დახედე, როგოთი ლაზათიანი ხბოა!..

— ნუ უდღებ ემაგათ ყურს! — ისევ გაციანა შეწითლებული ნატალამ, — აბა, რა შექნა, ფარსაკი კაცები ერთიან წასულ არიან ომში, იმათ დაბრუნებამდე ვიცისრე სოფლის მეთვალყურეობა... — მერე აღერსით დაუმატა: — კვლავდაც გვინახულე, უფრო კეთილ დროს. კაცი კაცს არ უხედა დაქარგავდეს!..

რა თქმა უნდა, ნატალა ვერ მიხვდებოდა, რატომ ვვლარ შევემი მის დაკოვრებულ, ფრჩხილებდამტვრეულ თითებს. არ იცოდა, რომ მე ვუსმენდი მის გულგანდობილ საუბარს ომში წასულ შვილთან. იმ წუთში მეც არ ვიცოდი რას მატანდა ეს ქალი შორეულ, სიფათიან გზაზე. გვიან მივხვდი, როცა არტილერიის ჯოჯოხეთურ ჯვარედინში მოხვდი. შიშისაგან სისხლდაწვრტეული გულში ლოცვასავით აღსდგა ნატალას ჩურჩული: „დედა გენაცვალოს, შვილიო, ხო არ შეგეწმინდა, მხნედ იყავ, მტერი არ გაახარო, არ გააცირო ჩემვინა...“

და მე მტკიცედ მწამდა, რომ ეს ხმა მიფარავდა იმ წუთებში, როცა აუხსნელი რჩებოდა, რა განცებამ გადამარჩინა...

(დაგრძელება შემდეგ ნომერში)

საქართველოს „ბოკატი“

3. ლამბრინიდი (დაბს) და თ. სტავაძე

5. შარკაძე

2. როგავა და გ. ლურსმანიშვილი

8. სომხური (უკეთი) და ბ. მარტინიქო

4. კვირიკაშვილი და ქ. ხუბულაშვილი

საამქროში. შეშვებ მანქანათა, დიდ ყუთებს შორის იდგა იგი — ტანწირვტა, ათვით ქალიშვილი. ცისფერი თვალები ვერ მალავდნენ სიხარულს, თუ რაღაც აღფრთოვანებულ გრძობას, როდესაც არ იყო სიდიან შიშის, ან რატომ გასტებს. ალბათ იმიტომ, რომ იყო წლისა და ნიწლი და სულ ორი წლის წინ შედგა ფეხი ნაწვილ ცხოვრებაში. ორი წლის წინ გაიკო მან რა ბრის საკუთარი შრომით მოპოვებული ლუკმა აქ, ან ქარხანაში იგრძნო პირველად მსახურის მგობრული ხელი — გამანსწვებელი და იმდის მომეცა, სადასის, ქარხნიდან სახლში დაბრუნებულმა, პირველად გაიკო ნაფარაზი ადამიანის დახვედრის გემი.

მან ორი წლის წინ დატოვა სკოლის მერხი. მანინ ბუნის მიტრობდა თავის მომავალ ბედზე. შერე მასაც (ნაშროს სავაფრო დვის უფროსი ოსტატ) დაგზანა პირველი ნაბიჯის გადადგ-მანი და ნიწლი შარქიქე პირდაპირ მივიდა ს. ორჯინიძის სახლობის ბიჭოძის ჩამომსწელი ქარხანაში.

ახლა ის დას კონსტრუქციის საამქროში, შეშვებ მანქანათა და მისი ხელუბიან ვევის სასწრაფო ცვივა ყუთში ბრჭვიალა, ვერცხლისფერი საკონტეინერები. მათზე არაკლოლი შრის ათბინი შენაწილად თამაშის ნიწლის სახეზე და თოქის იცინის მისი ოფელი ნაკეთი...

საუფ კუთი გვარდზე ცადალ, შერე ცარიელი მოიქა თავისებ და ჰატარა მკვეფიით ჩაქუქვდა. ჩემ შეკეთებზე გადარკისესა, თითი ტუქთან მიიდი და ჩამქურვდა.

— უი, რას ამბობთ, რა დროს ჩემი გალხე-ვება... — და უკებ: — იციო, ჩემი საამქრო მთელ საქართვლის ამარაგებს სასკოლებში! შერე მან ხელი ჩამვიდა და მოფლი ქარხანა შემომატარა.

შუა ვროში შერტა, ხელი მოიჩრდილა და მალა, ბიჭოძის ბოთლებით დეტერტული კონფიერს აძედა:

— აი, ამ კონფიერით ვიღებთ ბოთლებს, რომლებსაც ბიჭოძისა და აბჯალის შუშის ქარხნები გვაწვდიან. ეს ბოთლები შეშვებში, აქ ირცხება...

— რვა საამქრო ქარხანაში, მავრამ მათ შორის საშოა ძირითდი: ჩამომსწელი, ნაშორტავასი და კონსტრუქციის. ქარხანა ქსელოტატივის უწევს სამ მინერალურ წყაროს, რომელსაც აგრეგებენ საქვიალურ აუზებში. აქედან წყალი გადადის საწენო აუზში, შეშვებ თვითდენებით მივიღებთა გასაყიდად და გასაფორტად, ჩადის სპეციალურ საგანებით ამარტებში, სადაც ხდება მისი გაზავი.

...ჩამომსწელი საამქროსთან ნიწლი შერტა. შერე შეიბედა და ისევ მომიბრუნდა:

— უუ, იქ ისეთი ხმაურია! მავრამ იციო რა გოგობები მუშაობენ თუმცა ვეგებო, რომელიმე მათგანს გამოელაპარაკოთ — სად სყალიო...

ქალიშვილს ეშმაკურად ცყინება. შერე მან ისევ ხელი ხელში ჩამავლი და ჩვენ შევედილი...

„ბიჭოძის“ ბოთლები... „ბიჭოძის“ ბოთლები... — ვვიღან. ჯარსაკვირითი ლამაზად ჩამქურებულები შიდიან ისინი კონფიერით და მალა სკამზე შეკაშებული დალი კვირიკაშვილი და ქარხანაზე ხუბულაშვილი თვას არ აკლდენ მათ ისინი დამარბისებლები არიან და მუშავებებიდან შერე ერთი ბოთლი არუნდა გამორბიეთ. მათ თვასის ბოთლში მიხედრული არც ერთი ნაწილი არ უნდა ასყდეს.

მართლაც ძნელია გამოელაპარაკო მათ...

თამარ სომხურიქე და უკენ მარტინიქო გვერდი-გვერდ მუშაობენ და მუშაობადად. ეს

შობო ე სუსენიაშვილი

ქვეყნის უნივერსიტეტის საკულტურო-სპორტული განყოფილება

საქართველოს მრავალი კუთხიდან წყნრად წერილებს მარიამ თალაკვაძეს, წყნრად ყოფილი სტუდენტები, მეგობრები, თანასწორელები.

...ერთი სკოლის შენობაში გეისწავლიათ ქართული ანბანი, შემდეგ სხვებს ასწავლით დედა-უნას...

ვინ იცის, რა გაახსენა ახალგაზრდა კადრების აღზრდაში თმადანთავილებულ პედაგოგს, თანასოფელისა და სკოლის მეგობრის — რესპუბლიკის სახალხო არტისტის ვიქტორ ნინიძის ამ წერილმა.

იქნებ ის, რომ მსოფლიო ოთხი კლასის ისწავლა როგორც ნამდილობა მისწავლემ, მეტი კი ორივე ერთდროულად იყო მარიამისთვის — სკოლა და სახასპური.

იქნებ ის, თუ როგორ იდგა ამ ორმოცდათორე წლის წინათ თითქმის წლის გოგონა კომისიის წინაშე მასწავლებლების წოდებაზე გამოცდების ჩასაბარებლად.

— ყორალო, — შეკითხა კომისიის თავმჯდომარემ და მასწავლებლებს ნება-რთავისათვის ერთად ოზურცილის მარხის სოფელ ანაღლებში მასწავლებლად დანიშნვის ფურცელი გაუწოდა.

ახალგაზრდა მასწავლებელი მალე აჭარბა შედარებით საშუალოდ ახლანდელი თურქეთის სოფელ ზუმი მარადლის პატარა მცხოვრებლებს თსუთმეტი წლის მარიამ თალაკვაძეს, მოღები-სა და სოჯების მეურის მუხედავად, მშობლიური ქართული ენის სიყვარულს უნერგავდა, მოწყვდებს მრავალკერძანულ იანამშობლის ენას აყვარებდა, რუსთაველის ენის სწავლებას გოგებზე-მოცის „დედა-ენით“ აწყვენიებდა. ხოლო როცა მარიამი თურქეთის გადაეცა და მცხოვრებელი ტყვევდა გამიამაღდეს, ჩვენი გარის ნაწილებმა ძლივს გაბოჯოჯეს ხელიდან თურქებს ახალგაზრდა მასწავლებელი. გზაში სროლა მაინც აუტყვის თურქებმა, თავიანთი ახალი საზღვრებიდან გურჯების ცოცხლად გამშვება ენაგებოდათ...

შვიდი წელი იმუშავა მარიამმა აჭარის და თავის მოწაფეებთან ერთად ორნდობდა თვითონავე, სკოლაში მუშაობდა და სწავლობდა კიდევ. 1929 წელს მარიამმა დაამთავრა ბათუმის პედაგოგიური სასწავლებელი და როგორც წარჩინებულ მასწავლებელ უგამოცდოდ

მიიღეს თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში, ფილოლოგიის ფაკულტეტზე.

სტუდენტობა... წიგნზე დათენებული დამწებნი... ფიქრი და ლამაზი ოცნებები... უნივერსიტეტის დამთავრებისთანავე მარიამ თალაკვაძე საქართველოს სსრ სახელმწიფო რესპუბლიკური ბიბლიოთეკის უფროს მეცნიერ მუშაკად წაიყვანა პროფესორმა მიხეილ ზანდუკელმა. იქიდან „სახელგამში“, პედაგოგიურ სექტორში გადადის რედაქტორად. 1939 წელს სოფელში რომ ისვენებდა, მარიამმა დავიძა მიიღო — მიხეილ ზანდუკელი წერდა ჩანაწერად ფილ ჩამოსული თბილისში, ჩაგებრებინა გამოცდები ასპირანტურაში. ახალ ქართული ენის კათედრამ და ეპოქად, პროფესორმა ვარლამ თოფურია ამხალ ქართულ ენაში მუშაობა შესთავაზა. მარიამს თავიდანვე ქართული ენა უფრო იზრდებოდა, ამიტომ მისი მეცნიერული მოღვაწეობა ამ მხრივ წარმატებულია.

ასპირანტურის წლები... საკანდიდატო მინიმუმის წარჩინებით ჩაბარება და ბოლოს დისერტაცია ქართული ენის სწავლებლის მეთოდოლოგიაში. სადისერტაციო თემის შერჩევასას ახალგაზრდა სპეციალისტს გოგებამეულის „დედა-ენისაკენ“ გაუწია გულმა. სიყვარულითა და მონდომებით დაუმუშავა ნაშრომი: „იაკობ გოგებამეულის „დედა-ენის“ აგების პრინციპები“.

მარიამ ქართული ენის სწავლების მეთოდოლოგიის კურსის წასაკითხავდ მიიწვია გიორგის პედაგოგიურმა ინსტიტუტმა, 1947 წლიდან კი — სტალინის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ახალი ქართული ენის კათედრაში.

ცნარამეტი წელითა მარიამ თალაკვაძე ქართული ენის მეთოდოლოგია უკეთესეს ფილოლოგებს, მომავალ მასწავლებლებს, გარდა ამისა, დამასპერტული პედაგოგი მათ თავისი მეცნიერული შრომებით ეხმარება (40-მდე მეცნიერული შრომი მისთვის ატკორა). დიდი ბოპურლობით სარგებლობს მისი მონაგურული — ქართული ზნის სწავლების შესახებ“. წიგნი „ქართული ენა მე-5 კლასში“, რომლის ერთ-ერთი თანაავტორი მარიამია. ამას გარდა სისტემა-

ტურად იბეჭდება მისი მეთოდური წერილები ჟურნალებში „ქართული ენისა და ლიტერატურის სწავლების საკითხები სკოლაში“, ხოლო ახლახან გამოსულმა მისმა ფუნდამენტალურმა ნაშრომმა „ქართული ენის გრამატიკის სწავლების მეთოდოლოგია“, უნივერსიტეტის ფილოლოგიის ფაკულტეტის სამეცნიერო საბჭოს მიერ მოწოდებულ განხილვებზე უმაღლესი შეფასება დაიმსახურა. აღინშნა, რომ ეს წიგნი უნივერსიტეტისა და პედაგოგიური ინსტიტუტების სტუდენტთა საუკეთესო სახელმძღვანელოა, ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებელთა სამაგრიო წიგნია და უაღრესად საჭირო ნაშრომი ამ დარგში მომუშავე სპეციალისტებისათვის.

მარიამ თალაკვაძე ამავე დროს ასპირანტებს ხელმძღვანელობს ქართული ენის მეთოდოლოგიაში, უნივერსიტეტის ქართული ენის პროფესორის შედგენაში, მასწავლებელთა კონფერენციებზე, კონსულტაციას უწევს მასწავლებლებს ცალკეულ საკითხებში. იგი საფუძვლიანად არ ყვეტება შემართობას. ყოველ ზაფხულს სწავლების ლექციებს მასწავლებელთა გადასამზადებლად კურსებს.

მართალია მარიამს საკუთარი შვილები არა ჰყავს, მაგრამ მისი ოჯახი ყოველთვის საცხად ახალგაზრდებით. თვითონ გამოზარდა და-ძმები და დისშვილები. ყველას უმაღლესი განათლება მიანიჭა, ყველა გზაზე დაყვანა. მისი გაზრდილი ელენე თალაკვაძე — აჭარის ასსრ უმაღლესი საბჭოს დეპუტატია და უმაღლესი საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილე. ახლა კი ძმისშვილს ზრდის, პატარა გოგონას.

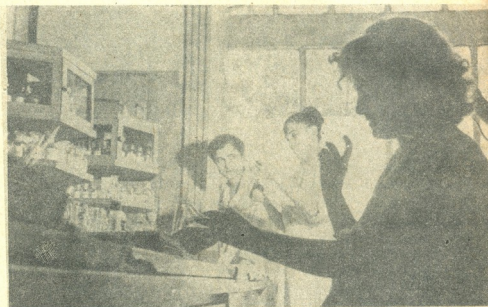
წელს მივითხმებოდა დაიწყო მარიამ თალაკვაძე ქართული ენის სწავლების მეთოდოლოგიის კურსის კითხვა უნივერსიტეტის აუდიტორიებში. იგი სტუდენტებს უამბობს ქართული ენის მეთოდოლოგიის საგანზე, მის მნიშვნელობაზე, უამბობს და თან მოაღწერს დიდი თვადებით არჩეული მომავალ მასწავლებლებს, სურს წარმოიდგინოს ისინი გაკვეთილზე, ნორმ აღსაზრდელეთთან, წარმოიდგინოს მცხოვრების ნათელ და ყოფილი გზაზე.

ივანე ჯავახიშვილი

კონსტანტინე უკუ ნაშუკი

ლაბორატორიის გამგე ნინო ბეულაძე (ჯი) და ქიმიკოს-ანალიტიკოსი ფლორა მექელიშვილი.

არა, ეს არ არის რეპორტაჟი რომელიმე მოწინავე სწავაოდან. არც ნარკვევია გამოჩენილ ადამიანზე. ეს უბრალო წერალია მათზე, ვინც პიეტეტით ხელში პატარა ბოთლებში მოთავსებული სითხის ხარისხის შემოწმებას ანდომებს წუთებს, საათებს, დღეებს. ეს სითხე კი ხშირად ადამიანის სიცოცხლეს ნიშნავს.

მარჯანიშვილის ქუჩა № 4 ჩვეულებრივი ობსერვატორიული შენობა. წინ პატარა სვეტიცხოველი და ვიწრო სადარბაზო შესასვლელით. უღბო, თქვენც გაგივლიათ აქ შეიძლება უფრადღებაც მიგაქცევით პირველი სართულის გასწვრივ თეთრად შეღებილი განიერი ფანჯრებისათვის.

ეს რესპუბლიკური საფთვობაო სამართველს საქონტრილი, ანალიზური ლაბორატორიაა.

აქ, მაღალტერიან ნათელ ორ ოთახში, მავადებთან თავდაბრილი მუშაობს 10 ქალი — ქიმიკოს-ანალიტიკოსი.

თუმცე ისინი არ ათევენ დამებს ავადმყოფის საწოლთან, არ წერენ რეცეპტს, არ აწვადებენ წამალს, მაგრამ იცნობენ წამლის თვითულ წვეთს და ზრუნავენ მისი ვარჯისინობისათვის სანამ თქვენ დეგნარო რიგში წამლის მიხალებად ისინი იქ სასისტენტოში ამოწმებენ წამალში შემავალი მედიკამენტების რაოდენობას, ქიმიურ განსაზღვრას, სათანადო შედეგს აცნობენ აფთაქიის მმართველს და მცირე დარღვევის შემთხვევაში კი იღებენ სასტიკ ზომებს, ამომებენ ყველგან — ადგილზე, აფთაქიაში, ლაბორატორიაში.

აქ ილიაკური სისუფთავეა და ყველგან ყვაობდება — ფანჯრის რაფაზე, იატაკზე, მაგიდაზე, გარშემო სპეციალური კარაღებია შხამებისათვის, დეცინორმალური ხსნარებისათვის... გრძელ მაგიდაზე ანალიზური ზუსტი სასწორი და ელექტროსასწორი, გვერდით კალორიმეტრი მეჯიანობის განსაზღვრისათვის... კოლენი... პიეტეტები... უმარკვი მინის ბალონები...

მეორე ოთახში კედელთან უზარმაზარი ამწოვი კარადაა შხამების ანალიზისათვის. იგი დახურულია და შიგვე ხდება ვინტილიაცია, ზოლიც მოგროძო ყუთი მაშრობია. აქ გარკვეულ ტემპერატურაზე შრება საანალიზო მასალა, ავდივარ რამდენიმე კიბებს და საკუმანოში ვიხედები, ყვევ იდეალური სისუფთავე მექანიკურად ირცეხება ქიმიური ჭურჭელი, შხადა გამოხდილი წყალი...

აქ ყველაფერი გზობლავს, წესრიგიც და ამ ოთახში მოფუფუსე ადამიანებიც, მათი საქიანობა.

კონსტანტინე უკუ ნაშუკი

რევოლუციისათვის თავდადებული

ჭებოძაძე ზემოთ: თამარ ბერიძე, დიდი
ცენტრალური და მუდმივი ცენტრალური

ეს ქალბატონი ქალი, გულმოდგინედ რომ ავირიდებთ წერილ სინჯარას, ივლიტა მიქაძეა. 25 წელია მუშაობს ამ ლაბორატორიაში. ალბათ, აქ ამ მაკვასისა, დათოვლა მისი თმებიც, ივლიტა მიქაძემ სამდიცინო ინსტიტუტის ფარმაცეპიური ფაკულტეტი 1935 წელს დაამთავრა, ლაბორატორიაში კი მოულოდნელად მუშაობდა. ახლა იგი მიქაძის კოლეგაა.

ჩამოვლდეთ ერთ-ერთ მუშაკს: თითქმის არაფერია განსაკუთრებული მათ ბიოგრაფიაში, სწავლისა და დაუღალავი შრომის წლები ავსებენ ამ ქალების—მედიცინის ცენტრალური, დიდი სამდიცინო, თამარ გვიგინაძის, მარგარიტა დედუცის, დიდი ცენტრალური, ლანა მამიაძის, თამარ ბერიძის — ბიოგრაფიას. სწორია ხდება — არ გინახავს, მაგრამ მიიწვინ ნაწინა გვიგინებმა აღბანი, ასე იყო მამიაძე, როცა რესპუბლიკის დამსახურებულ პროფესორს, ამ ლაბორატორიის გავე წინა ბედობაქვს შევხვდეთ. მაგიდასთან იქადა თამარ გვიგინაძე, სათვალბიანი ქალი, კეთილი თავდებითა და უცნაური დიმილით და რადაცას აჩვენებელი წერიდა.

— ეს შევცომა უმნიშვნელო პროცენტის შეადგენს. 3-პროცენტისანი კალიცილორატის მაგივრად დამზადებულია 10,5-პროცენტისანი, — ჩვენსკენ მიმართულებით, ხელი ჩაიქონა და განაცხადა: — მართალია, წუნი დასაშვებია უკლებლად, მაგრამ წამალი წუნიდადებული შეუძლებელია, აქ ხომ აღბანი სიკვდილს გვაქვს საკვე, — დღევანდელი წინა, მას ვერ წარმოუდგენია ფარმაცეპტის უფურადღებობა.

— სწორად ამბობთ შემოვიდეთ აფთიაქებში ბიურეტული სისტემა, — ამბობს წინა, — იგი ხელს უწყობს წუნის დიკვადიკას. ანალიტიკური წინაწარმ აშუალებს ნახევარფაბრიკატებს და კონტენტრატებს...

მაგრამ კონტროლი მიიწვინ არ სუსტდება. ყოველდღე იბადება ახალი აზრი, ახალი მეთოდი. შიდადა მუდმივად და ცენტრალური სპეციალური სახელმძღვანელო ლაბორატორიებისათვის ანალიზის გადამდებული მეთოდების შესახებ.

შრომისმა 10 თვისაღმართიანი ქალი ამ ორ დიდ ნათელ ოთახში, ამოქმედს კოფინს, პირამიდონს, გამაგლობლინს, უკვლავფერს, რაც თვეში გამოქვანადებისათვისა საჭირო და კეთილყოფილი იღიშებოან, როცა უკვლავფერი წესრიგშია.

გასული წლის შემოდგომაზე ბორჯომში ვისვენებდა. ერთ დღეს მსაკეთილყოფილის მუხუტუშს ვეწვიე. მინდოდა ბორჯომში მომუშავე ქველი ბოლშევიკების საარქივო მასალებს გავცნობოდი. ჩემი უფრადლება ერთმა სხვებმა მიიპყრა: კრიზისატურელი რევოლუციონერები ბორჯომის ხეობაში — ასეთი წარწერა ჰქონდა იმ სახეებს. შვს მოთხრობილი იყო ერთკეთილი ახალგაზრდების — გეპტორ ვლახუნის ძე მინდაძის და ნიკე შევარდნის ძე ანთიძის რევოლუციური მუშაობისა და ბორჯომის ხეობაში მათი ვერაგულად დახოცვის შესახებ. ამან ძალიან ამაღლევა. მაშინ მუხუტუშის ერთ-ერთმა მეცნიერმა მუშავე მიმართა:

— ცხრასთან წლებში ბორჯომელ რევოლუციონერებთან ერთად დიდ მუშაობას ვწვდიდნენ გურიდან გადმოსული ახალგაზრდები. ახლა ბორჯომში ცხოვრობს მოხეცი ქალი, პერსონალური პენსიონერი, ეკეთეული ოლია მარკოზის ასული კალანდანი, პარტიის წევრი 1907 წლიდან, ნასაკიარლის აჯანყების მონაწილე. თუ გნებავთ, გავეცნობეთ.

მასვე უკვლით ვის ვინახავდი, და ჩვენც, ცოტახნის შემდეგ, მტკიცის მარჯვენა მხარეს, მალაღო მთის ძირში, ერთ სახლს მივაგდებთ.

კიო თამარ გვიგინაძე ქალმა გაგვიყო. ეს იყო ოლია კალანდანი, 70 წლის მოხეცი მტკიცისგან გამოვიტყუბოდა. როცა თხოვევ ეამბა ჩემთვის თავისი წარსულიდან, ოღანვე ჩამსტროლს სათვალბე ერთბაშად ავითო, თითქმის დიდ ბრძოლებში შედისო. იგი ფიქრებში წავიდა: თვალწინ წარმოუდგავ თავისი სოფელი ერთბაშად, ძმის ცნობილი რევოლუციონერი ვანი კალანდანი, მეფისნაცვლი კრიმ-გრიგისთან გვლხა და ბეჭეტბების შეხვედრა, ნასაკიარლის ბრძოლები და ალბათ კიდევ ბევრი რამ...

...1902-3 წლები. თორმეტ-ცამეტი წლის სოფლის ვაჭრად გვებუნო პროკლავატიებს და ბრძოლებს ავრცელებს. ფიქრად კრებებზე ხალხი მოკვებს. ერთ-ერთ კრებზე მას წიგელი დროშაც ახაბარეს, ასა მზე იყო, როგორ მოგვლიო. და იხივ დროშას სათვალბე ინახავდა, მიტინგებ ესწრებოდა, ზოგჯერ დემონსტრანტებს წინ მიმდებოდა. ერთხელ ერთბაშად მიტინგის დემონსტრაციაში გადაიზარდა, გოგონამ დროშა მალა აფრიალა, დემონსტრანტებს წინ გაუძღვდა, მერე დროშა ისევ გულში ჩაიხევა და სადღაც მიიწავა.

...1903 წლის 2 ნოემბერია, ერკეთიდან დაშორებულ ჩოხატურელი რევოლუციონერები ტყეში შეიკრიბნენ. კრებას ვანი კალანდანი, ისევე და მარკას ცნევებში ხელმძღვანელობდა. ოლია კრებას თითქმის ატყვს. მაშინ პოლიციელებმა მას ვერ მოაგნეს, მაგრამ ერთი წლის შემდეგ, როცა ახლავდებან მუხსთან დიდი მიწინა გამიძრობა, პოლიციელები თავს დაესხნენ. გოგონამ მაშინ ნახა ნამდვილი ბრძოლა. იქ შეეგახა იგი პირისპირ მეფის ქალათებს. მის თვალწინ მოკლეს ისევე კალანდანი და მარკოზი ელენი, ბეგრაც დატყვს.

ამ დღიდან ოლია კალანდანი მისი ძმის, რევოლუციონერი ვანი გუას გასევა. მათი ოთხი ერთკეთი რევოლუციონერბა შესაქრებელი დანადგეცა. საიდანაც არ უნდა დამრეოყვენ რევოლუციონერები —

4158

კოსკი № 56

პლენარისა და ხვამლის ქუჩის კუთხეში დგას ეს კოსკი, გაზუთის ჩვეულებრივი კოსკი. აქ წამადაწუმ ჩერდებიან ადამიანები და ყიდულობენ გაზეთებს, ჟურნალებს. ხანდახან უბრალოდ რამდენიმე წუთითაც შეყოფნდებიან და საუბრობენ გამყიდველთან. თან რამეზე ჩამოვარდება ლაპარაკი, აფრო ხშირად კი იმაზე, რომ საჭიროა გაზეთი ყოველთვის იყოს დასლზე — დილას, შუადღეს, საღამოს...

ხანდახან კი უჩვეულო გამოცოცხლებასაც შეამჩნევთ აქ — კოსკის ვიტრინიში გამოლიო ჟურნალია გამოქრული. როცა ჟურნალის მხოლოდ რამდენიმე გვეხვალარს იღებს და შიგ საინტერესო, საჭირო სტატიას წააწყდება, გამყიდველი ერთ ცალს საინტერესო გვერდზე გადადის და გამოფენს... კოსკიში თქვენ ნახათ „საჩივრებისა და წინადადებების წიგნსაც“, მაგრამ ეს პატარა რჩეული არა ჰგავს სხვებს, მისთანებს. იქ ბევრი, ძალიან ბევრი თბილი სიტყვები წერია.

კოსკი № 56 დიდხანია აქ დგას. ახლიმასლო მცხოვრებლებს ასოვთ — ხშირად იცვლებოდნენ შიგ გამყიდველები. ამ ორი წლის წინათ იქ გაპოზონდა ქართიანია ქალი. ის ისევ ისე ხის კოსკიში, როგორც სხვა მისი წინაპირებიც. ამხორა დღეს ისევ ისე არ ამბობს „არ არის“ და როგორღაც ახერხებს რომელიმე გაზეთზე ან ჟურნალზე შეაჩეროს თქვენი ყურადღება.

— „ზარბუქომ“ გაქვთ? — ეკითხები.

— არ არის, — გაისმა პასუხად და თქვენ ცივად აპირებთ გაშორდეთ იქაურობას. მაგრამ არა... — შემოიარეთ ზგალ, 3 საათისათვის, იქნება... — გესმის ყურადღებიანი ხმა და თქვენ აუცილებლად შეჩერდებით, სხვა ჟურნალების დათვალიერებას იწყებთ.

— „ნედლია“ არ გაინტერესებთ? აიღეთ, ძალიან კარგი გაზეთია... — ისევ გამოთვალაპარაკებთ ის.

ყიდულობთ.

მხოლოდ დღეს მიხვალთ სამ საათზე და აუცილებლად დაგხვდებით თქვენი „ზარბუქომი“.

და მერე თქვენ სხვაგან არსად არ იყიდით მას.

„მე ხშირად მივლ წრეს ვაკეთებ ქალაქში, რომ აქ ვიყიდო გაზეთი... აქ ყოველთვის მივდება გულითადაც, კულტურული და უაღრესად ყურადღებიანი ქალი...“ — კითხულობთ „საჩივრების წიგნსაც“, რომელიც № 56 კოსკიში დგას.

...გაზეთი ან ჟურნალი როცა გინდა

შეიძინო, მხოლოდ მაშინ თუ შეჩერდები აქ. კოსკის ფანჯრიდან გიქვირის უცნობი ქალი. ცოტა ხნის შემდეგ გაეწყვედა კოსკის ფანჯარაში ხანახანსავე იქ კი ზის ქალი, ჩვეულებრივი ადამიანი. მაგრამ გამოთვალაპარაკები თუ არა, გაიფიქრებ ერთი აზრი — ადამიანები მაინც განსხვავდებიან ერთმანეთისაგან. მათ მაინც განსხვავებულ ბიოგრაფიები აქვთ.

და მაინც ჩვეულებრივი.

ის დაიბადა იალტაში. დაიბადა ჩვეულებრივ ოჯახში, მისი მშობლები არაფრით განსხვავდებოდნენ სხვა მშობრებივით ადამიანებისაგან და დები სხვა ბავშვებისაგან. დაამთავრა სამშულო სკოლა და მუშაობდა ოფისში... ბიბლიოთეკის გამგედ, მუშაობდა წიგნის მისაზიარებში, ისევ ბიბლიოთეკაში... ის კითხულობდა ყველაფერს, რაც კი ხელში მოხვდებოდა, კითხულობდა ტელსტვის, პუშკინსა და ბოლკო, დიკენსსა და ო გენსის. საათობით იჯდა ხოლმე ჭადრაკის დაფასთან. თამაშობდა ფრენბურთს... მერე მან იგრძნო, რომ უყვარდა და 22 წლის ცოლად გააყვა მზრინავ ალექსანდრე სოკოლოვი. ცოლად ბიჭუნა, რომელსაც გამოჰყვა დედის თმა — ოქროსფერი და მამის თვალები — ჭკვიანი, ციცხალი.

და აქ დაიწყო მისი ბიოგრაფია, მე ვიტყვით, საოცარი.

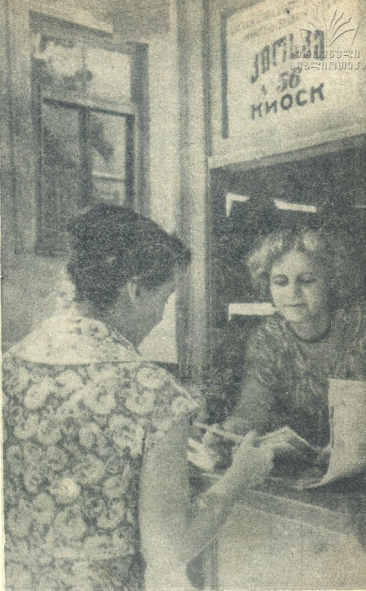
— ჩვეულებრივი, — ამბობს ოლგა ზოდორეშვილი, — ნუ დასწერთ ამაზე, ჩემი ნაირები ბევრი იყო მაშინ. ჩემიპირად ბევრი იბრძოდა სიცოცხლისათვის და... ჩემსავით ბევრმა დაჰკარგა ფრონტზე ქმარიც და... შვილიც...

...ოფისა, კატაკომბები და მესერშიმდეტები ცაში... ორი წლის ბიჭუნა გვირახსელში. ბავშვს მაგრად შემოეძლო დედისათვის თავისი უსუსური ხელები და ყუმბარის ხმისაგან შემინძებულს, თავი ჩაემალა მის მკერდში.

და უცებ დამძიმდა ბავშვი, დამძიმდა საშინლად, თითქოს მოწყდა. დიდას არ შეეძლო შეეხება შვილისათვის. ის გარბოდა, მხოლოდ გარბოდა და გარშემო არ ამჩნევდა არაფერს, არავის. მას არ ესმოდა არც ყუმბარების ხმა და არ ხედავდა შავ ზეცას. ის გარბოდა...

რვა საათის შემდეგ ძლიერ მოაშორეს დედას კისერზე შემოჭრილითი მკვდარი შვილის ხელები...

რამდენიმე დღის წინ კი ოლგას უკვე ჰქონდა მიღებული ცნობა: „ალექსანდრე სოკოლოვი გმირულად დაიღუპა...“

...მე არ ვუყურებ მას. პატარა კოსკიში ძლივს ვეჭვეით ორივე. კედლებზე გაკრულია ჟურნალები, პლაკატები, დასლზე აწყვიტა გაზეთები და ან პატარა კოსკის ფანჯრები რატომღაც სულ სხვანაირად გასცურებ ქუჩას, სულ სხვანაირად უყურებ ადამიანებს.

მე ვიცი, მას თანავლებში ცრემლი აქვს ახლა.

— არ გეინდა ამის გახსენება, — ჩუმადა ამბობს ის, — არ დაწეროთ ამაზე არც ერთი სიტყვა... მე არ მინდა გამახსენდეს და გაიხსენოს სხვამ. მე არ ვარ ერთი... ჩემისთანადი მილიონები იყვნენ მაშინ...

გამომვლდები წამადაწუმ ჩერდებიან კოსკთან და ის მაინც ყურადღებით უსმენს მათ, მოთმინებით ურჩევს წიგნს, ჟურნალს.

მე არ ვუყურებ მას. დასლზე აწყვიტა გაზეთები, ჟურნალები... გაზეთის პირველ გვერდზე დიდი ასოებით წერია: „სამჭოთა მოქალაქე — კოსმოსის მეკლე...“ „დადგება კოსმოსის გმირს...“

ცხოვრება მიდის თავისი გზით. გამველვები ჩერდებიან და სწრაფად იცლება გაზეთებისაგან კოსკი...

ლ. ჯიჯიაშვილი

გულს სავსე ჰქონდა მსოი

ტანიელ კაზანოვას სახელი სიმბოლოა ათასობით ფრანგი ქალი-სა, რომლებიც იბრძოდნენ საფრანგეთის განთავისუფლებისათვის და აღიარდნენ ფაშისტური სიკვდილის მანკებში.

1909 წელს, უკნელ ათწლეულს და დანიელ კაზანოვს, იქვე დაამთავრა სწავლა სკოლა და 16 წლის სწავლის გასაგრძელებლად გაემგზავრა პარიზში, სტომატოლოგიურ ფაქულტეტზე მიუყვით. პარიზში ჩამოსვლის პირველსავე წელს იგი შევიდა სტუდენტთა ფედერაციის კავშირში და აღიარდნენ ჩაება პოლიტიკურ ცხოვრებაში. ცოცხალ ბუნებისა და თავისი პეუნის მგზნებარე პატრიოტიზმით, თავისი ახალგაზრდული ბუნებით მიეცა პოლიტიკურ მოძრაობას, აქტიურ მონაწილეობას იღებდა სტუდენტთა გამოსვლებში.

1932 წელს დანიელი უკვე საფრანგეთის კომკავშირის ცენტრალური კომიტეტის წევრია.

1935 წელს დანიელი ესტუმრა მსოცვს, როგორც ინტერნაციონალური დღეების წევრი ახალგაზრდობის კომისიის ცენტრალური-ნილის კონგრესზე.

1936 წელს, საფრანგეთის კომკავშირის ფედერაციის კონგრესზე, მარსელში, დანიელ კაზანოვა და ეანტ ვერმერი ეკლავ აირჩიეს ფედერაციის ბიუროს წევრებად. აღნიშნულ კონგრესის შედეგად დაარსდა ახალი ორგანიზაცია «საფრანგეთის ახალგაზრდა ქალები», მას დანიელი ინიციატივით გამოეყო «ფრანგ ქალიშვილთა კავშირი». აქ კავშირის სათავეში ჩადიდნენ თითონ დანიელ კაზანოვა და ეანტ ვერმერი. «ფრანგ ქალიშვილთა კავშირი» წევრები თავიანთ თავს «დანილის ქალიშვილებს» უწოდებდნენ.

დავდა სახელისწერი 1940 წელს. დანიელი, დევილი ადგილობრივი პოლიციისა და გერმანული გესტაპოს მიერ, არალავალურ პირობებში ერთ ბინიდან მეორეში გადადიოდა.

სწორედ ამ ხანებში — ფრანგ მოკლდეთა და დამპყრბელ ფაშისტთა წინააღმდეგ ბრძოლის ხანებში — აქცა დანიელი საფრანგეთის ერთადერთ გმირად. მაშინ, როდესაც უნივერსიტეტისა და ლათინურ კვარტალში პარკაშიბდნენ რეპრესიის მჭირთა კავშირში მყოფი ვიკინადები — «ახალგაზრდა პატრიოტების» სახელი ცნობილია — უმზარი დანიელი კომკავშირულ გზით «ავანგარდს» ყიდდა, რისთვისაც «პატრიოტებმა» მას არ ეთხოვლ სკვებს.

ფაშისტების მიერ იკავრბებულ პარიზში, 1941 წლის 14 ივლისს, დანიელმა მოაყოფ ახალგაზრდობის დემონსტრაცია. ქუჩაში მყოფი ხალხი შედგირდა დემონსტრანტებს და პარიზში გაიშა ხალხის შეხახლები: «არას ბოშები!» — გაუმარჯოს საფრანგეთს!» იქვეა ძველად მოსილა მარტვილობა.

ბრძოლის პრიციპს დანიელი თითვის უნივერსალური გზად: აქტიურ მონაწილეობას იღებდა 1941 წელს პარიზისაო პირველი ყვეთების შექმნაში, ხელმძღვანელობდა «ფრანგ ქალებს», კავშირში იყო იაბეკეშვილის პრესისთან, ინტელექტუელთა და სტუდენტობასთან, შეგვიანდა ფილოსოფიის ერთ პოლიციურს. შეცნეიერ ეყ სოლიონის და მწერალ ეყ დეკურს, რომლებმაც დანიელიან ერთად საშობლოს შესწერეს თავი.

1942 წლის 11 თებერვალს დააპატიმრეს ფრანგული წინააღმდეგობის 80 წევრი. მამაკაცები ენიციატივითქალი ტარვის შემდეგ სწრაფად დახვებრდა, ხოლო ქალები ეანკეთენეს უფრო ხანგრძლივი ტანჯვისა და შემზარავი სიკვდილისათვის.

დანიელი ვერ «დებოში» ჩახვეს, შემდეგ კი «სანტეს» ციხეში გადაიყვანეს. «სანტეს» აუტანულ რეჟიმზე მებრძვებდნენ მისი წერილები ციხედან. «სანტედან» ის და მარი-კლიდი «რომენილის სიმბატეში» გადაიყვანეს. აქ პატიმრებმა დანილის ხელმძღვანელობით მოაწყვეს გამოსვლები ციხის აღმინსტრაციის წინააღმდეგ.

ისინი უშვებდნენ კელის ვახეთს — «რომენილის პატრიოტი», სადაც ეყვედებოდა ცნობები აღმოსავლეთში წამოშობელი ბრძოლების შესახებ. ციხეში დანიელი ყოველთვის პოლიტიკა სიტყვებს ტანჯვოლა მდომარეობის შესახებმებოდა. იგი მით დარდასა და სედას ვეიცავოდა აქცივდა. «მე მით ერთი სიტყვაც არ ეუთხობი, დანილი!» — ეძახდნენ დასახელებული ციხეში პატრიტები.

1943 წლის 23 იანვარს ხსენებულ ციხიდან 231 ქალი გარეცეს გერმანიაში. 4 დღის აუტანელი მგზავრობის შემდეგ ისინი ოსვენციმის სკვდილის ბანაკში აღმონდნენ და მითი ცხოვრება შემზარავი ჯოცხოვითა იქცა. შშმილი და აუტანელი შრამი იგი ბანაკში მოხვდრილ დამუშავებულ ქალთა ხვევრს. ვამეცნივრდა ტრფის ეპიდემია, დანილი, როგორც კელის ექმს, ცოტათი მიანი შეეძლო შეემსებებქმინა თავისი მეგობრების ტანჯვა.

ტრფიანებთან კონტაქტის გამო მასაც გადაელო ეს საშინელი დაეადება. უფროდ მყოფს, თავზე მარი-კლიდი ადვა. ერთხელ აზრი დუბრუნდა და მეგობარს შესწავლა: «ისინი ერთიგობის ნიულოებით იხოციბიან ჩემი გული სსახლოოდ იქცა». შემდეგ მოეკრბა და უქანსენული ღონე, სუსტი ხმით, ძლივსასავანინა ჩამიდურა:

«მე არს ჩვენი სუქანსენული და გადამწყვეტი ბრძოლა».

ოსვენციმის სკვდილის ბანაკში გარეცო 231 ქალიდან მხოლოდ 49 დაბრუნდა შინ. შემდეგში ის ქალები ირწუნებოდნენ, რომ სიკვდილისაგან ისინი დანილმა გადაარჩინა.

დანიელ კაზანოვა დიღობა თავისი ძაღვის სრული გავურჩქენის პერიოდში. მის მიერ გადატანილი ფიჯიკური და მორალური ტანჯვის მიხედვლად ფაშისტთა ვალდებმა ვერ შესძლეს ვაეტეხათ მისი მგზნებარე სული, ჩაგზოთ უსახელო ოპტიმიზმი და ღრმა რწინა იმისა, რომ ფაშისტთა დამარცხებოდა და გამარჯვება საფრანგეთში.

დანილის ურყევ რწუნენასა და მის უსახელო ოპტიმიზმზე მებრძვებდნენ შინ მიწერილი მისი შემდეგი წერილები:

«როდესაც ციხიდან გამოვალ, ყველაფერს მოვიყვებო ჩვენ მეზობელ მებრძვს, რომლებიც აღარ არიან მით გაყვეა ჩემი გულის ნაწილი. ჩვენი მზავრელებიანობა სიძლიერი რომ გავმოცივც, მე დავწერო პოემა, რომელიც ასე იყვება:

იმით მოსვლამდე მე მხოლოდ სუყარული ვიციდი.

ახლა კი გავიგე, თუ რა ყოვილა სიძლიერი.

დაახ, ჩემი ბოლო სავსე უმრბერი სიძლიერი...

...ჩვენ წილად გვგვდა უმრბერი ბედნიერება, რომ შევესწარიოთ ამ საინტერესო და დიდებულ ხანას. მას შემდეგ რაც ვიციანი პარტია და სპორთა კავშირი, განვიდი ბედნიერებას».

უქანსენული წერილი-დებემა. 23 იანვარი.

«ხელ ხეთ სათზე წამოშობალი, ექვესუ გავგზნებრევენ და გერმანიაში წვაგასაბნენ. სულ 231 ქალი ვარი: ახალგაზრდობი, მოხუცები, ავადმყოფები, ინვალიდები. ყველა მზნდა ვაჭ. უკვე არავრბოდა დავებედი «მარსილობა», რა ბელი გველს იგი ჩვე ექს-ეს არა წავიციოთ «კომუნიკე», ფაშისტები სტოვებენ სტალინგრადს, გუშინ ეელიკ დატვიხა, ხვალ რისტები დატვიხენ. ზოიშმა ფხიბი აღდა. აქუერი ქალები ვევათობი, რომ ფრანგები და კომუნისტები ვართ. ჩვენ არასოდეს თავებს არ დატვიხთ. ეცხვობენ იმისათვის, რომ ვიბრბოთ. გეშვილებივით, ვიცოვიდი ყველას. არ აღიდიო ჩემი მოგონებისა. ბედნიერი ვარ, მისარია, რომ ჩემთვის სინდისს არასოდეს უმრბერი. ჩემს ძარღვებში ჩვეყს მარად ახალგაზრდული სიხსლს. ჩვენი სუყარული საფრანგეთი განთავისუფლებდა და ჩვენი იდეალი გავმარჯვება».

წივანი ქალი

ქალის ფიზიოლოგიისა და პათოლოგიის ინსტიტუტი უმარტო წერილი მიიღეს ქალებისაგან, რომლებსაც შვილი არ უნდადავდათ. შინადაც ერთი მათგანის შინაარსი გაკაცონო:

„აი, უკვე 10 წელია, რაც გათხოვილი ვარ და შვილი არა მყავს. გათხოვებისთანავე შეონდა ერთი ორსულობა, ექიმები მირჩევდნენ არ ვაჩვენებოთნა აბორტი. ამასვე მოხდინდნენ ქმარი და შობილბები, მაგრამ მე არ აღვედებოდი და, აი, ამბორტის შემდეგ შვილი აღარ მიჩნდა. ადრე კი ვმკურნალობდი, ახლა კი ყველაფერისათვის უშნადა ვარ. მიუხედავად იმისა, რომ ჩვენ ძალიან

გინეკოლოგიური დაავადებებიდან უშვილობა შეიძლება გამოიწვიოს სასვიდოლისნის განუფეთქებლობაში, საყვრეტების ფუნქციის მოშლამ, სხვადასხვა ანთებადმა პროცესებმა და სხვ. არაგინეკოლოგიური ხასიათის დაავადებებიდან კი ისეთმა, როგორცაა: შინაგანი სეკრეტის ჭარკელების (ფარისებრი, თირკმლები, ტუჩის დანაწიტი, მკერდქანა ჭარკელები და სხვა) ფუნქციის დარღვევა, ზოგიერთი ქრონიკული დაავადებები — გულის, სისხლძარღვის სისტემის, აგრეთვე ბავშვობისა და მზობრდელ ასაკში გადატანილი ინფექციური დაავადებები, ორგანიზმის ქრონიკული

ხის ცვლილებები, რომლებიც გავლენას ახდენს ქალის შვილობის ოფქციაზე. თანამდროვე მეცნიერული მონაცემებისა და კლინიკური დაკვირვებების საფუძველზე შეიძლება ჩავთვალოთ, რომ 3 უშვილო ქორწინების შემთხვევიდან 2 შემთხვევაში დამნაშავეა ქალი, ხოლო ერთში მამაკაცს მიუძღვის ბრალა.

მამაკაცთა უშვილობის მიზეზის დადგენასერთოდ რთულ საქმეს წარმოადგენს და ცალკეულ შემთხვევაში, ამჟამად არსებული მეთოდებით, მისი დადგენა ზოგჯერ შეუძლებელი ხდება.

ისევე, როგორც ქალთა უშვილობის დროს, მამაკაცთა უშვილობის შემთხვევებშიც მისი გამოწვევი მიზეზები ორ ჯგუფად შეიძლება დაიყოს: ადგილობრივი და ზოგად დაავადებები.

ადგილობრივი ხასიათის დაავადებებს მიეკუთვნება: სათესელ ჭრაცვლების სხვადასხვა სახის დაავადებები, რომლებიც გამოიწვეულია ანთებადი პროცესებით, რაიმე ტრავმით, გადატანილი ინფექციური დაავადებით (ყბაურთა, ვიდუტერია, ქუნთრუმი, ბრუცელაზი, ტუბერკულოზი და სხვა).

ზოგად ხასიათის დაავადებებიდან მამაკაცთა უშვილობის გამოწვევი მიზეზი შეიძლება იყოს: შინაგანი სეკრეტის ჭარკელების, ნერვული სისტემის, პროფესიული დაავადებანი, ქრონიკული მალარია, მავნე ჩვევები — ალკოჰოლში (განსაკუთრებით არაკი), ნიკოტინში, მორფინში და სხვა.

სამწუხაროდ, ბევრი მამაკაცი უშვილო ქორწინებისას „დამნაშავედ“ ატყობულად კორსა თვლის და დიდი ხნის განმელობაში კატეგორიულად უარს აცხადებს საექიმო შემოწმებაზე, მაგრამ პირველად შემოწმებისას ირყევია, რომ სწორედ მე უნდა იმეკუტნადლოს.

მაღლე იქნათ შემთხვევაში უშვილობას ადგილი აქვს იმ დროსაც, როდესაც რო-

უბვილო ქორწინება

გვეყარს ერთმანეთი, ქმრისაგან ხმარად მესხის საყვედურები და მებნია, რომ ამ ნიადაგზე გამყარება. გეშუდარებით, დამბეძმარით, რომ როგორმე გამოავსწორო ეს სახედმწერი შეცდომა.“

ეს განცდები, ალბათ, ყველა ქალისათვის გასაცნობია. ამიტომ ჩემს საუბარში შინადაც გააცნობთ უშვილო ქორწინების თაღიერი აცილებების საშუალებები, მოკეთხორბო მისი მკურნალობის შესახებ, მიითუმეტს, რომ უშვილო ქორწინება არც თუ ისე იშვიათად გვხვდება, იგი ყველა ქორწინებათა 15 პროცენტს შეადგენს.

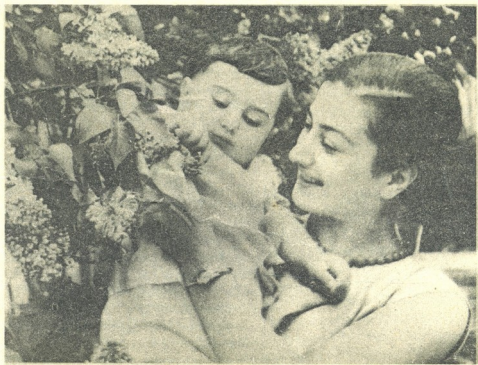
უშვილობა, ან უფრო სწორად უშვილო ქორწინება, ეწოდება ისეთ მოვლენას, როდესაც მიუხედავად ცოლ-ქმართა რეგულარული სქესობრივი ცხოვრების და ჩასახვის საწინააღმდეგო საშუალებათა გამოუყენებლობისა, ორი ან მეტი წლის მინიმუმზე ქალი არ ორსულდება.

მაგრამ ეს ვადა საზომი როდია, უნდა ვიცოდეთ, რომ ქალთა უმეტესი ნაწილი ორსულდება გათხოვების პირველ წელს, მათ შორის ნახევარზე მეტი — 6 თვისში. ამიტომ ჩემნი რჩევებია: თუ ქალი გათხოვილიდან ნახევარი წლის გავლის შემდეგ არ დაორსულდა, მიმართოს სამეყრნალო დაწესებულებას.

უშვილობა არ წარმოადგენს გარკვეულ დაავადების სახეს, ის ცალკეულ სხვადასხვა დაავადებათა შედეგია. ეს დაავადებები შეიძლება იყოს როგორც გინეკოლოგიური, ისე არაგინეკოლოგიური ხასიათისა.

მოწამლა და სხვა. ეს დაავადებები, თავის მხრივე, ზოგჯერ ხდება ზემოთხაზოვილი გინეკოლოგიური დაავადებათა მიზეზი და ამას მოყვება უშვილობა.

ავიეთი თუნდაც მალარია, ბევრ თქვენგანს გაუყვირდება კიდევ: რა კავშირი აქვს მალარიას უშვილობასთან, მაგრამ წარმოიდგინეთ, რომ მალარიის გადატანის შემდეგ ორგანიზმში შეიძლება მოხდეს ისეთი სა-

დემის სინარული

როსაშვი ქარციანის ოსტეპცი

— იცით, მე მომწონს ელისო კაკაბაძის თამაში, — მითხრა მსოფლიო ჩემპიონმა ე. ბიკვაშ. როცა მასთან ქართველი მოქალაქე ქალების შესახებ ვსაუბრობდი, — მასში პოეტის სული იგრძნობა. ამიტომ შეიძლება არცაა შემთხვევითი, რომ სწორედ მას სხვაზე მეტი პაიტი აქვს მიღებული ღამაში პარტიებისთვის.

მსოფლიო ჩემპიონის სიტყვებმა გამახსენა ელისო კაკაბაძის რამდენიმე ღამაში პარტია და მაგრძობინა მისი შთაბეჭდილი შემოქმედება, მახვილი კომუნისტური ნიჭი და უწრდტი გამომგონებლობა.

როცა ელისო კაკაბაძეს გადაეცა მსოფლიო ჩემპიონის სიტყვები, მან გაიღმა და თქვა:

— ღმრისი ხაგზოვანო თუ დაშიწრია, მაგრამ პოეტად არასოდეს წარმომდგინა თავი, თუცა ვოცნებობდი ღამად დაეუფლებოდი ქართულ ლიტერატურას ელიზავეტა ივანეს ასული, ალბათ, უკეთესად აწინებს ჩემს „პოეტობას“. ერთში იგი მართალია, პოეტებსა და მოქალაქეებს, როგორც ამას პაოლი იაშვილი ამბობდა, რაღაც საერთო გვაქვს. მე ქედარკი მივყავს არაჩაქლებ, ვიდრე ზეოსების ლექსი.

ამ სიტყვებშია ნიჭიერი მოქალაქის ცხოვრების არსი. ქართული მწერლობით ვაძვრებოდი იგი მიიყვანა ტალღისის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ფილოლოგიის ფაკულტეტზე, ზოლო ქედარკის სიყვარულმა — თბილისის პიონერთა სახალისი საქალაქო კაბინეტში, ცნობილ მწერთულ ვახტანგ ქარციანისთან.

გავიდა წლები. ელისომ დაამთავრა უნივერსიტეტი. ახალგაზრდა ფილოლოგმა დაიწყო მეცნიერული მუშაობა საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს პედაგოგიის სამეცნიერო-საგლედე ინსტიტუტში. იგი დამატრესდა დაწყებითი კლასების მოსწავლეთა კლასგარეშე ლიტერატურის კითხვით. რამდენადაც ღრმად ჩაუყვარდა, მთი უფრო გაიტაცა ამ საქობამ და სადისერტაციო შრომაზე გაიხადა იგი.

ახლა ელისო კაკაბაძემ ახლებურად შეხედა ქედარკს. იგი გაზრდილი მონღოლმბით გაეცნო დებუტების თეორიას, ქედარკის სტრატეგიისა და ტაქტიკის საკითხებს, გამოიჩინა მოქალაქეთა პარტიების და იგრანო მზღვავეებზე ინტერია. 1988 წლიდან მას იერიში მიჰყვს საქალაქო მწერთაღმებლებს.

საქართველოს 1958, 1964 და 1965 წლების პარტილობებში იგი ახალგაზრდა ჩემპიონაა; გახლებურად თამაშობს საბჭოთა კავშირის ჩემპიონატში; საქავშირო ვუნდურ პირელობებში წარმატებით იცავს საქართველოს სპორტულ ღირსებას; ბევრ შეხვედრაში უწყლავდება ოსტატებს. 1965 წელს ვოროშოლოვგარდში საქავშირო ვუნდურ პირელობებზე ელისო კაკაბაძემ დამარცხება აეგმა ე. ბიკვაშს.

— მანში ვიჯდები ნიჭიერი მოქალაქის კარგი მომავალი, — თქვა ამ პარტიის გახლებებისა მსოფლიო ჩემპიონმა.

რკი სავიდა ჩამოვარდა მსოფლიო ჩემპიონმა შეხვედრაზე, უნდა აღვნიშნო, რომ ელისო კაკაბაძემ მასთან საწერტო რიგობა გაჩაჩებდა. არც კყოლდ ჩემპიონებთან და რუდინთან და ო. რიგობასთან შურტყებთან თავი. ელისოს ვულშემბატკიარის არ დაეიწყებდა მისი გამარჯვებების საერთაშორისო ოსტატებთან მ. პოკორევიანს და ა. ნიკოლოსთან საქართველო-რუმინეთის ამსანგურ მატში.

ელისოს პარტიებს თან სვლიდა დამაჩერებლობა, მახვილი კომუნისტები, მოულოდნელი ტაქტიკური დარტყვები, შენიღბული მანერები.

1966 წელს ელისოს გამოუნდნენ ძლიერი „მოქიშენი“, ნიჭიერი გიგანტები—ნინა გაუტინდაშვილისა და მანანა ტოგონიძის სახით. იმავე წელს მ. გაუტინდაშვილმა მას ჩემპიონობა ჩამოართვა. 1967 წელს ელისომ დაიბრუნა დეკარტული ტიტული, მაგრამ 1968 წელს ახალგაზრდებმა კვლავ არ „გახარეს“ იგი.

თითქმის ელისო კაკაბაძეს უნდა წყურვლა „უხატციველომ“ გოგონების გამოჩენა. მაგრამ არა. იგი დაუწყებობდა ქალშეშობებს და მჭირდო შემოქმედებითი ურთიერთობა დაამართა მათთან. ამიტომ შემთხვევითი როდი, რომ მათ „ქართული მუშეიტრები“ უწოდებენ. მასწინა კი, როცა ისინი ერთ ტურნირში მონაწილეობენ, ერთად ეწახლებინ, ერთად არჩევენ გადადებულ პარტიებს და ერთმანეთს ამხნეებენ.

როგორც უნდა მოქალაქე, ელისო კაკაბაძე ყველგლთვის ერთნაირი წარმატებით როდი თამაშობს. 1960 წლის გაზაფხულზე მას საგრძნობი „კრილობები“ მიჰყენეს თბილისის ქალთა საერთაშორისო ტურნირში. თავის თამაშსაღმი კრიტიკული მიღგნა ელისოს მუღამ ახასიათებდა. ამიტომ მან ბევრი იმუშავა ნაყოფანობათა დასაძლევად უკვე შემოღობაზე ელისო კაკაბაძემ ჩინებულად თამაშა საბჭოთა კავშირის სახეგარეშე, ზოლო ფინალში, რომელიც წლის დამლევს რიგგამი გაიჩაბა, შესარულა სპორტის ოსტატის ნორმა და მესამედ მ. გადინდაშვილისა და მ. ტოგონიძისთან ერთად შეუყვანლ იენა ჩვენი წყევის ნაკერში. ელისო კაკაბაძეს ამ ცრთაზნის წინათ კიდევად ბრინჯა სპორტის ოსტატის წოდება.

ყველგლთვის გი ვიჯდებენ მსოფლიო ჩემპიონთან საუბრისის. ელიზავეტა ივანეს ასულიმა კარგად მითხრა მასწინ:

— თქვენ, ქართველებს, ვაგვო საბაყო. თქვენი მოქალაქე ქალები ავითარებენ ქართული ქედარკის ტრადიციებს. თუ კი მჭველდ ქართულ ასულზედ მწერნობრობისა და გონებავსნილობის ნინდა მშითვეში „ვეფხისტყაოსანს“ და ქედარკს ატანდნენ, დღეს მათ სასისპარული გამარჯვებები მოჰყავო.

საზღვაო კოშტი-2

